

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

KATJA KEKKI MERVI VALLIUS

Pienryhmäpedagogiikka ja toimiva tiimityö osana laadukasta varhais- kasvatusta

Opinnäytetyö osana Ulvilan kaupungin varhaiskasvatushanketta vuosina 2022–2023

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2023

TIIVISTELMÄ

Kekki Katja, Vallius Mervi: Pienryhmäpedagogiikka ja toimiva tiimityö osana laadukasta varhaiskasvatusta: opinnäytetyö osana Ulvilan kaupungin varhaiskasvatushanketta vuosina 2022–2023

Opinnäytetyö, AMK

Sosiaali- ja terveysala

Toukokuu 2023

Sivumäärä: 63

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka pitää sisällään lapsen huolenpitoa, kasvatusta ja opetusta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen lähtökohtana pidetään osallisuuden pedagogiikkaa, jolla tarkoitetaan lapsen aitoa mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään, ajatuksiaan ja vaikuttaa omaan oppimiseensa. Pienryhmäpedagogiikalla tuetaan lapsen kognitiivisia, sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja.

Opinnäytetyössä selvitettiin Ulvilan varhaiskasvatuksen pienryhmäpedagogiikan ja tiimityön nykytilannetta varhaiskasvattajien näkökulmasta. Tutkimuksesta saatiin tietoa, jonka avulla mahdollistuu pienryhmätoiminnan juurruttaminen osaksi varhaiskasvatuksen päivittäistä arkea. Säännöllinen pienryhmätoiminta tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä auttaa varhaiskasvattajaa huomioimaan lapsen yksilölliset vahvuudet ja tuen tarpeet. Pienryhmätoiminnan käyttö selkiyttää struktuuria ja vahvistaa pedagogiikkaa.

Tutkimus oli kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Menetelmänä käytettiin sähköistä kyselyä, joka sisälsi strukturoituja sekä avoimia kysymyksiä. Kysely lähetettiin 106 Ulvilan varhaiskasvatuksen työntekijälle tammikuussa 2023. Vastausprosentti oli 43 %.

Tuloksista nousi esiin pienryhmätoimintaa haittaavina tekijöinä riittämättömät tilat, henkilökunnan poissaolot ja siirtelyt lapsiryhmien välillä. Pienryhmätoiminnan koettiin lisäävän lapsen kuulluksi tuleamista, osallisuutta ja vuorovaikutustaitoja. Ideaalina pienryhmän kokona pidettiin 3–4 lasta, jolloin yksilöllinen ohjaus ja lasten ideoihin tarttuminen helpottuu. Suurin osa vastaajista toivoi täydennyskoulutusta pienryhmäpedagogiikasta.

Laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytyksenä on toimiva tiimityö ja esihenkilöltä saatu pedagoginen tuki. Tiimityössä pidettiin tärkeänä pysyvyyttä ja sitoutuneisuutta työskentelyyn yhteisten arvojen mukaan. Vastauksissa korostui tiimien valmius muutokseen ja uusiin toimintatapoihin. Huumorin koettiin lisäävän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja työssäjaksamista.

Tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta voidaan päätellä pienryhmätoiminnan olevan tärkeä osa varhaiskasvatusta ja sitä halutaan kehittää lisää.

Avainsanat: varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys, osallisuus, pienryhmäpedagogiikka, tiimityö

Abstract

Kekki Katja, Vallius Mervi: Small group pedagogy and effective teamwork as part of high-quality early childhood education: thesis as part of the early childhood education project of the city of Ulvila in 2022-2023

Bachelor's thesis

Social services

May 2023

Number of pages: 63

Early childhood education pedagogy includes childcare, education, and teaching. The starting point of high-quality early childhood education is the pedagogy of inclusion. It means the child's genuine opportunity to express their opinions, thoughts and influence their own learning. Small group pedagogy supports the child's cognitive, social, and emotional skills.

The thesis investigated the current situation of small group pedagogy and teamwork in early childhood education in Ulvila from the perspective of early childhood educators. The research provided information that makes it possible to include small group activities as part of the daily routine of early childhood education. Regular small group activities support the child's growth, development and learning and help the early childhood educator to consider the child's individual strengths and support needs. The use of small group activities clarifies the structure and strengthens the pedagogy.

The study was a quantitative study. The method used was an electronic survey, which contained structured and open questions. The survey was sent to 106 Ulvila early childhood education employees in January 2023. The response rate was 43%.

The results showed that insufficient facilities, staff absences and transfers between children's groups are factors hindering small group activities. Small group activities were felt to increase the child's ability to be heard, participation and interaction skills. The ideal size of a small group was 3-4 children, which made it easier to provide individual guidance and grasp the children's ideas. Most respondents wished for further training in small group pedagogy.

High-quality early childhood education requires effective teamwork and pedagogical support from a supervisor. Persistence and commitment to working according to common values was considered important in teamwork. The answers highlighted the readiness of the teams to adapt to new ways of working. The sense of togetherness and the ability to work together were enhanced by humor.

The results show that small group activities are an important part of early childhood education, and we want to develop it further.

Keywords: early childhood education, child orientation, participation, small group pedagogy, teamwork

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS KASVATUSYHTEISÖNÄ	7
2.1 Varhaiskasvatus	8
2.2 Lapsilähtöisyys	8
2.3 Osallisuus	10
2.4 Ulvilan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	11
3 PIENRYHMÄTOIMINTA VARHAISKASVATUKSESSA	12
3.1 Varhaiskasvatuksen pienryhmäpedagogiikka	13
3.2 Varhaiskasvatuksen pienryhmäkoko	14
4 PIENRYHMÄTOIMINTA VARHAISKASVATTAJAN TYÖMENETELMÄNÄ	15
4.1 Pienryhmässä toimimisen taidot	16
4.2 Vuorovaikutuksen ylläpitämisen ja liittymisen taidot	16
4.3 Vuorovaikutuksen laatu varhaiskasvatuksessa	17
4.3.1 Varhaiskasvattajan tunnetaidot	17
4.3.2 Varhaiskasvattajan ryhmänhallintataidot	18
4.3.3 Varhaiskasvattajan ohjaustaidot	18
4.4 Varhaiskasvattaja pienryhmätoiminnan mahdollistajana	19
5 MONIAMMATILLINEN TIIMITYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	20
5.1 Tiimin vaikutus lapsiryhmän ilmapiiriin	21
5.2 Tiimin toimintakulttuurin kehittäminen	22
5.3 Varhaiskasvatuksen tiimipalaverit	23
5.4 Pedagogisen osaamisen ylläpitäminen	24
5.5 Esihenkilön pedagoginen johtajuus	24
6 OPINNÄYTETYÖTUTKIMUKSIA PIENRYHMÄPEDAGOGIIKASTA JA TIIMITYÖSTÄ	25
7 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	29
7.1 Ulvilan varhaiskasvatushankkeen taustaa	29
7.2 Tutkimuksen tarkoitus	29
7.3 Tutkimuksen tavoitteet	30
8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	31
8.1 Aineiston kerääminen	31
8.2 Aineiston analysointi	33
8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	33
8.4 Opinnäytetyön aikataulu	34
9 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	35

9.1 Kyselyn taustatiedot	35
9.2 Ideaalin pienryhmän muodostuminen.....	37
9.3 Lasten osallisuus pienryhmätoiminnassa	39
9.4 Pienryhmätoimintaan vaikuttavat tekijät	41
9.5 Pienryhmätoiminnan lapsilähtöisyys.....	44
9.6 Tiimityö osana varhaiskasvatusta.....	46
9.7 Johtaminen varhaiskasvatuksessa	48
9.8 Henkilöstön kehitysehdotuksia pienryhmätoiminnan edistämiseen	50
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
11 POHDINTA	53
LÄHTEET.....	56
LIITE 1: SAATEKIRJE	59
LIITE 2: KYSELY	60

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia pienryhmätoimintaa ja sen käyttöastetta Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksesta saatujen tulosten perusteella voimme hyödyntää Ulvilan varhaiskasvatushenkilöstön ja tiimien omia vahvuuksia pienryhmätoiminnan kehittämisessä.

Varhaiskasvatuslain 1183/2021 mukaan jokaisella varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada viivytyksettä yksilöllisen kehityksensä, oppisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea. Ulvilan kaupungin varhaiskasvatus on saanut Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksen vuodelle 2022–2023. Avustuksen tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuslain tuen uudistamisen edistämistä. Hankkeen tavoitteena on varhaiskasvatuksessa toimivan henkilökunnan osaamisen kehittäminen havainnoimalla oman tiimin toimintatapoja. Yksi kehittämisen osa-alue on pienryhmätoiminta.

Pienryhmätoimintaa toteutetaan Ulvilan varhaiskasvatuksessa vaihtelevasti. Sen käyttö vaihtelee määrällisesti ja laadullisesti. Yleisen tuen tukimuotona pienryhmätoiminta on jo, mutta sen käyttöä tulisi lisätä. Pienryhmätoiminnan perusta on lapsilähtöisyys, lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtevä huomiointi ja kiireettömyys, jotka tukevat lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Tulevina varhaiskasvatuksen sosionomeina saamme arvokasta tietoa varhaiskasvatuksen pienryhmätoiminnan pedagogisen ja kasvatuksellisen toiminnan tärkeydestä lapsen hyvinvointiin. Oman ammatillisen kasvun myötä omaksumme pienryhmätoiminnan kiireettömänä ja lapsen havainnointia tukevana varhaiskasvatuksen työtapana.

Toteutamme tutkimusaineiston keräämisen sähköisen kyselyn avulla, joka on kohdennettu Ulvilan varhaiskasvatusalueella työskentelevälle henkilökunnalle.

Tutkimuksen ulkopuolelle olemme rajanneet esihenkilöt, perhepäivähoitajat ja ryhmäperhepäiväkodit.

Olemme jakaneet kirjoitusvastuuta aihealueittain ja luemme säännöllisesti toistemme tuottamaa tekstiä. Lähdemateriaalin hankinnasta ja rajaamisesta olemme käyneet viikoittain pohdintoja. Teorian kirjoitusprosessi on edennyt kirjallisuuteen tutustumisen mukaan. Olemme keskustelleet lisäksi varhaiskasvatustyössä tekemistämme havainnoista ja etsineet uusinta tietoa aiheesta. Olemme tukeneet toistemme jaksamista ja tutkineet yhdessä aihetta syvällisemmin. Yhdessä tekemisessä olemme ottaneet huomioon molempien mielenpiteet, kokemukset ja näkemykset.

2 VARHAISKASVATUS KASVATUSYHTEISÖNÄ

Suomalaisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin ja toimintatapojen muutokset ovat viime vuosina olleet merkittäviä. Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut suuria rakenteellisia ja poliittisia muutoksia. Merkittävämpiä muutoksia ovat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaisuuteen siirtyminen vuonna 2013 sekä uusi varhaiskasvatuslaki (540/2018). Korkeatasoinen varhaiskasvatus on lapsen oikeus, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista.

Työelämän muutokset heijastuvat varhaiskasvatuksen arkeen. Kaiken kiireen keskellä on tärkeää muistaa varhaiskasvatuksen toiminnan laadun kehittäminen ensisijaisesti juuri lapsen edun mukaiseksi. Kasvattajan on hyvä pysähtyä välillä miettimään olemassa olevia tapoja, rutiineja ja sääntöjä uudelleen. Hyväksi koetut ja toimivat pedagogiset varhaiskasvatuksen perusarvot yhdistettyinä uusiin pedagogisiin innovaatioihin tukevat tämän päivän varhaiskasvatustyötä. Näitä voivat olla esimerkiksi digitaalisten teknologioiden pedagogiset sovellukset tai uudet tavat järjestää joustavasti päiväkodin ryhmärakenteita. (Salminen, 2022, s. 9–11.)

2.1 Varhaiskasvatus

”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painotuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Varhaiskasvatuslaki velvoittaa edistämään jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen tulee toteuttaa leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa sekä mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten elinikäistä oppimista, edistetään kestäviä ihmissuhteita ja vuorovaikutustaitoja. Varhaiskasvatus tukee lasten vanhempia kasvatustyössä ja mahdollistaa lapsen ja hänen huoltajiensa osallistumisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Helenius & Lumme-lahti, 2018, s.13.)

Varhaiskasvatuksessa pedagogiikalla tarkoitetaan niitä periaatteita ja menetelmiä, joilla kasvatus ja opetus järjestetään. Pedagogiikka on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka perustuu tutkittuun tietoon, ammatillisesti johdettuun toimintaan ja ammattilaisten toteuttamaan laadukkaaseen toimintaan. Lapsi kehittyy yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi tulee nähdä kokonaisuutena ja valloittavana omana itsenään. (Sandberg, 2023, s.13, 17–19.)

2.2 Lapsilähtöisyys

Varhaislapsuus on merkittävä elämänvaihe, koska silloin tapahtuvat kaikki keskeiset kehitykselliset muutokset ja oppimisen valmiudet. Silloin luodaan perusta lapsen hyvinvoinnille, tasa-arvoiselle kehitykselle, motivaatiolle ja oppimisen ilolle. Varhaiskasvatuksessa saadut kasvatuksen ja oppimisen eväät ulottuvat pitkälle lapsen elämään. Lapsen ymmärretään olevan ainutlaatuinen ja kokonaisvaltainen yksilö, jonka näkemykset tulee kuulla ja huomioida merkityksellisinä. (Leskisenoja, 2019, s. 29–31.)

Vuonna 2018 julkaistussa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan lapsilähtöistä toimintaa, joka tukee lapsen halua oppia asioita sekä lisää luontaista aktiivisuutta. Suunnitelmassa lapsilähtöisyys mainitaan kolmesti, mutta käsitteenä lapsilähtöisyys jää avaamatta. Oppikirjoissa ja tutkimuskirjallisuudessa lapsilähtöisyyttä tulkitaan pinnallisesti, jolloin lapsilähtöisyyden sisältö jää tieteellisesti tyhjäksi. Käsitteenä lapsilähtöisyys esiintyi suomalaisessa kirjallisuudessa ensimmäisen kerran vuonna 1989, tuolloin keskeisenä osana pidettiin lapsen tekemiä aloitteita. (Rosqvist ym., 2019, s.193–194.)

Varhaiskasvatuksessa toiminnan tulee olla lapsilähtöistä. Toiminnan suunnittelua ja sen toteutumista ohjaa lasten näkemysten, tunteiden, tarpeiden, tietojen, taitojen ja mielenkiinnon kohteet. Varhaiskasvatustoiminta tulee olla kasvattajan pedagogisesti perusteltua ja johtamaa niin, että lapsen etu ja tarpeet muodostavat toiminnan tavoitteet. Lapsilähtöinen pedagogiikka ei kuitenkaan aina ole itsestäänselvyys. (Leskisenoja, 2019, s. 29–31.) Lapsilähtöisessä toiminnassa kasvattajan tehtävänä on tarttua lasten ehdotuksiin, ratkoa ongelmatilanteita yhdessä lasten kanssa ja pidättäytyä lasten liiallisesta ohjaamisesta. Tällä tavoin mahdollistetaan lasten oikeus osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan. (Rosqvist ym., 2019, s. 209.)

Lapsilähtöisen pedagogiikan teoreettinen viitekehys on rakentunut kolmesta ydinajatuksesta; lapsi toiminnan subjektina, edestakainen vuorovaikutus kasvattajan kanssa ja kehkeytyvä opetussuunnitelma. Lapsilähtöisyys ei ole sidottu yksittäisiin toimintamuotoihin tai pelkkiin lapsen aloitteisiin, vaan laadukkaana lapsilähtöisen pedagogiikan edellytys on kasvattajan erityinen herkkyys havainnoida lapsen tilannekohtaisia kiinnostuksenkohteita. (Rosqvist ym., 2019, s.192.)

Lapsilähtöisessä pedagogiikassa korostuva kehkeytyvä opetussuunnitelma muodostuu lasten aloitteista ja aikuisten vastaamisesta lasten aloitteisiin. Opetussuunnitelma kirjataan jälkikäteen, sillä lasten aloitteista rakentuvaa suunnitelmaa ei voida ennakoida. Lapsilähtöisen toiminnan arvioinnissa kehkeytyvä opetussuunnitelma toimii mittarina sille, kuinka lapsen osallisuus on

toteutunut. Lapsi nähdään subjektina, ympäristöään tarkkailevana sosiaalisena toimijana. (Rosqvist ym., 2019, s.195, 198.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kannustaa lasta oma-aloitteisuuteen, tukea hänen kehittyviä osallistumisen, vaikuttamisen ja vastuullisuuden taitoja. Lapset suunnittelevat, osallistuvat ja arvioivat toimintaa yhdessä kasvattajien kanssa. Lapset kokevat, että heitä arvostetaan, kuunnellaan ja heidän aloitteisiinsa vastataan. Ymmärretyksi ja hyväksytyksi tuleminen on tärkeää. (Helenius & Lummelahhti, 2018, s. 32.)

2.3 Osallisuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tulee vahvasti esille lapsilähtöinen pedagogiikka, jossa korostuu lapsen osallisuus. Lapsi on osa ryhmää ja yhteisöä sekä siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta omista lähtökohdistaan käsin. (Opetushallitus, 2022a.)

Laadukkaan varhaiskasvatuksen lähtökohtana pidetään osallisuuden pedagogiikkaa, jolla tarkoitetaan lapsen aitoa mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään, ajatuksiaan ja vaikuttaa omaan oppimiseensa. Osallisuuden pedagogiikan tavoitteena on kasvattaa aktiivisia, ajattelevia, itseensä luottavia, toiset huomioon ottavia ja itsensä näköisiä lapsia erilaisuus sekä yksilöllisyys huomioiden. Kasvattajan tehtävänä on myös rohkaista lasta olemaan oma itsensä. (Ahonen, 2017, s. 176; Ahonen & Roos, 2019, s. 34; Ranta, 2021, s. 113–114.)

Osallisuus mahdollistaa lapselle varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa mukana olemisen sekä mielekkyyden ja motivaation säilymisen lapsen taitojen, jaksamisen ja tarpeiden mukaisesti. Se ei kuitenkaan tarkoita kaikkien mielihalujen toteuttamista, vaan osallisuuden lähtökohdat ovat lapsen tarpeissa, oppimisessa ja hyvinvoinnissa. Lapsi ei pysty aina sanoittamaan tarpeitaan. Aikuisen kasvatusvastuu ja pedagoginen asiantuntijuus ovat kuitenkin keskeisessä osassa. (Ahonen, 2017, s.176; Ranta, 2021, s. 113–114.)

Osallisuuden toteutuminen vaatii kasvattajan läsnäoloa, kykyä kuunnella lasta, havainnointia ja havaintojen jakamista. Kasvattajan ymmärryksen lisäksi, osallisuuden toteutuminen vaatii myös toiminnan ja oppimisympäristön rakenteiden uudelleenarviointia. Osallisuutta voidaan kuvata kasvattajan ja lapsen väliseksi vuorovaikutukseksi ja yhteistyöksi, jossa lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet huomioidaan. Onnistuessaan osallisuuden toiminnassa ja oppimisympäristössä on nähtävissä lapsen oma kädenjälki. Jotta osallisuus voi tapahtua lapsen kehitystä tukevalla tavalla, kasvattajan on ymmärrettävä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polku. Kaikessa suunnittelussa ja toteutuksessa pitää olla joustava, jotta lasten aloitteille on tilaa. (Ranta, 2021, s. 113–116.)

2.4 Ulvilan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Ulvilan kaupungin paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu vuonna 2022. Se perustuu vuoden 2018 varhaiskasvatukseen ja vuoden 2022 julkaisuihin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatussuunnitelma on yhteinen kaikille toimintamuodoille ja yksiköille. Ulvilan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa noudattavat myös yksityiset palvelusetelituottajat.

Varhaiskasvatusta pyritään tarjoamaan lähipalveluperiaatteella, jolloin varhaiskasvatusta annetaan perhettä lähimpänä sijaitsevassa toimintayksikössä. Perheiden tarpeisiin vastataan oikea-aikaisesti ja varhaiskasvatus toimii yhdessä huoltajien ja monialaisten toimijoiden kanssa.

Ulvilan varhaiskasvatussuunnitelma painottaa lasten osallisuuden huomiointia. Lasten aloitteiden, mielenkiinnon kohteiden ja ajatusten pohjalta toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Varhaiskasvattaja toimii aktiivisesti ja aloitteellisesti suhteessa lapsiin ja huoltajiin vahvistaakseen osallisuutta. Vuorovaikutusta ja osallisuutta lisääviä työtapoja ovat keskustelut, vanhempainilat, kyselyt ja ideoiden vastaanottaminen sekä toteuttaminen arjessa. Lapsia kannustetaan ilmaisemaan mielipiteitä, tekemään omaan arkeensa liittyviä ehdotuksia ja osallistumaan demokraattiseen päätöksentekoon. Lapsille luodaan

mahdollisuus osallistua ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla varhaiskasvatuspaikan toimintaan. (Uvilan varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s. 3–4, 14, 29, 33, 66.)

Lapsen turvallinen arki, kuulluksi ja nähdyksi tuleminen sekä mahdollisuus vaikuttaa ryhmän jäsenenä varmistetaan pedagogisilla tuen muodoilla (Uvilan varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s.73).

Pienryhmätoiminta pedagogisena tuen muotona mahdollistaa lapsen osallisuuden ja oppimisen sopivan kokoisessa vertaisryhmässä sekä samalla sensitiivisen vuorovaikutuksen pienemmässä ryhmässä. Pienryhmässä lapsen sosiaalinen osallisuus, yhteenkuuluvuus, tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus toteutuvat osana vertaisryhmää inklusiivisesti. Pienryhmätoiminta suunnitellaan sisältyväksi lapsen päivän rakenteeseen, osaksi kokopäiväpedagogiikkaa.

Pienryhmätoiminta voi olla toiminnan porrastamista, pistetyöskentelyä, tietyn toistuvan pienryhmän kanssa työskentelyä esimerkiksi Kili-, Theraplay, Somebody-, vuorovaikutusleikki-, Roihuset-, suujumppa tai motoriikkaryhmä. Pienryhmätoiminta on aina suunniteltua, lapsen yksilölliset tarpeet huomioivaa, tavoitteellista toimintaa. Varhaiskasvatuksen arjessa on tärkeää huomioida ja järjestää konkreettisia tilanteita, joissa lapsi pääsee vaikuttamaan omiin asioihinsa. (Uvilan varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, s.74.)

3 PIENRYHMÄTOIMINTA VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksen laatua arvioidaan usein rakenteellisten tekijöiden perusteella. Näitä ovat esimerkiksi lapsiryhmän koko, rakenne tai työn organisointi. Nämä vaikuttavat varhaiskasvatuksen toiminnan laatuun, mutta ne eivät itsessään ratkaise sitä. Varhaiskasvatuksen laadun kannalta keskeistä ovat toiminta ja toiminnan sisältö. (Ranta, 2021, s. 9.)

Myönteisen ryhmäkulttuurin rakentaminen ja ylläpitäminen on varhaiskasvatustoiminnan lähtökohta, koska sen pohjalta toteutetaan laadukasta yksilöllistä varhaiskasvatusta. Turvalliset kokemukset, kuulluksi ja nähdyksi tuleminen antavat lapselle turvallisuuden tunteen. Ryhmä vaikuttaa lapsen yksilölliseen

kehitykseen, ryhmässä toimimiseen ja ryhmään kuulumiseen. Aikuisten ja lasten suhdeluku vaikuttaa merkittävästi siihen, miten pienryhmätoimintaa pystytään toteuttamaan ja antamaan yksilöllistä tukea. Varhaiskasvattajien keskinäisillä ja toimivilla vuorovaikutussuhteilla on myös tärkeä merkitys siinä, millainen ryhmän kulttuurista muodostuu. Aikuisten ongelmat heijastuvat myös lasten välisiin suhteisiin. (Laaksonen, 2022, s. 160–163.)

3.1 Varhaiskasvatuksen pienryhmäpedagogiikka

Pienryhmäpedagogiikka on vakiintunut lähes itsestään selvänä toimintamuotona varhaiskasvatuksen arkeen. Pienryhmätoiminnan perusta on lapsilähtöisyys, lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtevä huomiointi ja kiireettömyys, jotka tukevat lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapselle turvallisen ympäristön leikkiä, tutkia, ilmaista itseään ja harjoittaa sosiaalisia taitoja. (Ahonen, 2017, s. 183; Järvinen, 2018, s. 32.)

Pienryhmätoimintaa toteutetaan kuitenkin eri tavoin riippuen päiväkodista ja kasvattajasta. Toiselle pienryhmätoimintaa voi olla yksittäisen toiminnan esimerkiksi askartelun järjestäminen pienryhmässä. Toisen mielestä taas suurin osa pedagogisesta toiminnasta on järjestetty pienryhmissä. (Ahonen, 2017, s. 183–184.)

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan yleensä ainakin osa päivästä pienryhmätoimintaa, jossa yhdessä ryhmässä on lapsia 4–8. Pienryhmätoiminnan tavoitteena on tukea varhaiskasvatuksen toiminnan organisointia, ryhmään kuulumisen tunteen muodostumista, lasten kuulluksi tulemistä ja yksilöllistä huomiointia. Pienryhmät voivat vaihtua joustavasti toiminnan ja lasten tarpeiden mukaan. (Laaksonen, 2022, s. 161.)

Kasvattajan tilannetaju ja herkkyys ovat tärkeässä roolissa. Kasvattajalle pienryhmätoiminta mahdollistaa lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimisen, kohtaamisen, kuulemisen ja osallisuuden sekä leikin ja oppimisen ohjaamisen. Pienryhmätoiminnan tavoitteet nousevat lasten varhaiskasvatussuunnitelman

tarpeista. Usein haasteellisena koetut asiat ryhmässä ovat sellaisia taitoja, jotka ovat vasta kehittymässä ja vaativat harjoittelua. Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapsen vahvuuksien ja positiivisen huomioimisen. Erilaisten taitojen opiskeleminen pienryhmissä voi myöhemmin vaikuttaa positiivisesti lapsen toimintaa isommissa ryhmissä. (Ahonen, 2017, s. 184–187.)

Pienryhmät mahdollistavat pätevän aikuisen johdolla lapsille suuremman positiivisen vaikutuksen oppia ja kehittyä. Pienryhmissä toimiessa kasvattajalla on mahdollista kuulla enemmän ja tarkemmin jokaista lasta, antaa lapsille suorempaa palautetta sekä vastata lasten reaktioihin tehokkaasti. (Wasik, 2008, s.519.)

Pienryhmätoiminnan perustana on vuorovaikutuksen suunnittelu ja mahdollistaminen. Vuorovaikutuksen myötä lapsella on mahdollisuus saada psyykelle aikuisen kannattelevaa vuorovaikutusta silloin, kun lapsi sitä tarvitsee. Pienessä ryhmässä lapsella on parempi mahdollisuus oppia suhteuttamaan omia taitojaan tilanteeseen sopiviksi, sekä tunnistamaan omien tekojensa seuraukset ja vaikutukset toisiin ihmisiin. (Mikkola & Nivalainen, 2009, s.33.)

3.2 Varhaiskasvatuksen pienryhmäkoko

Pienryhmien ryhmäkoko ja koostumus vaihtelee varhaiskasvatustyksikön mukaan. Haastavia kasvatustilanteita esiintyy vähemmän pienryhmissä, joissa on yhtä aikaa alle kymmenen lasta. Sosiaalisia taitoja voi oppia vain sosiaalisissa suhteissa. Lapsille on tärkeää oppia toimimaan erilaisten lasten ja kasvattajien kanssa. Tämän vuoksi kiinteät ja pysyvät pienryhmät eivät ole paras vaihtoehto.

Erilaisten ärsykkeiden määrä on pienryhmätoiminnan aikana vähäisempää kuin suuremmissa ryhmissä. Jos ympärillä tapahtuu koko ajan kaikenlaista, lapsen tarkkaavaisuus saattaa herpaantua epäolennaisiin asioihin. Pienryhmätoiminta mahdollistaa runsaasti sosiaalisemotionaalista tukea tarvitsevan lapsen aktiivisemmän osallistumisen sekä kasvattajan antamien ohjeiden

helpomman seuraamisen. Ryhmä mahdollistaa lapselle paremman osallisuuden onnistua taitojensa ja kehitystasonsa mukaan. Oman vuoron odottamista on huomattavasti vähemmän kuin isossa ryhmässä.

Kasvattajan tilannetaju ja herkkyys ovat tärkeässä roolissa. Kasvattajalle pienryhmät mahdollistavat tehokkaasti lasten tarpeiden ja näkemysten huomioimisen toiminnan toteuttamisessa sekä lapsen yksilöllisemmän positiivisen huomioimisen. Erilaisten taitojen opiskeleminen pienryhmissä voi myöhemmin vaikuttaa positiivisesti lapsen toimintaa isommissa ryhmissä. (Ahonen, 2017, s. 184–187.)

Pienryhmätoiminnalla on lapselle kognitiivista, sosiaalista ja emotionaalista hyötyä. Pienessä lapsiryhmässä toimiminen tukee merkittävästi lapsen kielenkehitystä ja lisää sanavarastoa. Pienryhmässä lapset sitoutuvat kuuntelemaan esimerkiksi luettua tarinaa ja oppivat kuuntelemaan muita lapsia sekä oppivat toisiltaan. Lapsi saa paremman mahdollisuuden ilmaista itseään saaden välitöntä palautetta ja huomiota kasvattajalta. Kasvattajalla on enemmän aikaa myös kysyä lapselta yksilöllisiä kysymyksiä ja arvioida lapsen oppimista tehokkaammin. (Wasik, 2008, s.519–520.)

4 PIENRYHMÄTOIMINTA VARHAISKASVATTAJAN TYÖMENETELMÄNÄ

Pienryhmät ja toimiva struktuuri vähentävät varhaiskasvatuksen arjessa kiireen tuntua ja meteliä sekä mahdollistaa kasvattajalle paremmin vastata lasten tarpeisiin. Kasvattaja pystyy ottamaan hallitummin myös omat tunteensa huomioon. Nämä lisäävät lasten ja aikuisten myönteisiä tunnekokemuksia. Aito läsnäolo, sensitiivinen työote ja kannatteleva vuorovaikutus lisääntyvät sekä lasten ja kasvattajien hyvinvointi. (Wiman, 2022, s. 77.)

4.1 Pienryhmässä toimimisen taidot

Lapsi alkaa harjoitella ryhmässä toimimisen taitoja heti varhaiskasvatukseen mennessään. Taidot ovat tärkeä osa pedagogista toimintaa. Lapsi harjoittelee esimerkiksi aikuisen huomion jakamista, oman vuoron odottamista, leikkittävöiden jakamista ja ohjeiden kuuntelemista. Mahdolliset ryhmässä toimimisen säännöt ja toimintatavat tehdään helpoiksi ja yksinkertaisiksi lapsille. Kasvattaja tukee ja ohjaa lasta kaikissa tilanteissa tarpeen mukaan. Erityisesti siirtymätilanteet, sosiaalisesti kuormittavat tilanteet ja hetket, jolloin lapsi on väsynyt tai nälkäinen voivat vaikuttaa lapsen itsesäätelykykyä heikentävästi. (Laaksonen, 2022, s.91, 99.)

4.2 Vuorovaikutuksen ylläpitämisen ja liittymisen taidot

Varhaiskasvatuksessa vuorovaikutusta tapahtuu kasvattajan ja yksittäisen lapsen välillä, pienryhmissä ja koko ryhmän tasolla. Vastavuoroisuus ja kasvattajan herkkyys lasten yksilöllisille tarpeille ja ajatuksille korostuu yksittäisen lapsen kohdalla. Lämmin ja turvallinen vuorovaikutussuhde luo pohjan lapsen ennakkoluulottomalle suhtautumiselle omaan ympäristöönsä ja kavereihin.

Pienryhmässä tapahtuva vuorovaikutus antaa kasvattajalle mahdollisuuden tukea lasten alkavia keskinäisiä suhteita. Kasvattajan herkällä ja tukea antavalla roolilla on varsinkin pienten lasten kanssa toimimisessa suuri merkitys. Pienen ryhmän kanssa lasten vertaissuhteiden ja vuorovaikutustaitojen tukeminen onnistuu parhaiten. Koko ryhmän kanssa toimiessaan kasvattajalla on mahdollisuus tukea ja rikastaa lasten ryhmään kuulumisen ja yhteenkuulumisen tunnetta.

Kasvattajan päivittäiset kohtaamiset lasten kanssa muodostavat eritasoisia vuorovaikutuksen tasoja. Ammattitaitoon kuuluu havaita erilaisten ryhmän kokoonpanojen tuomat kehitykselliset ja kasvatukselliset mahdollisuudet. Pienen lapsen kanssa esimerkiksi vuorovaikutuksessa voi korostua enemmän hoivan ja turvallisuuden merkitys. Kavereiden merkitys korostuu lapsen kasvaessa,

jolloin kasvattajan on tärkeää huomata vuorovaikutustilanteiden pedagoginen arvo toimintaa toteuttaessaan.

Pienryhmissä varhaiskasvattaja voi kannustaa lapsia toimimaan yhdessä toiminnallisin keinoin esimerkiksi ohjaamalla lapsia parityöskentelyyn. Koko ryhmän tilanteissa sosiaalisia suhteita edistetään keskustelemalla aiheista siten, että yksittäiset lapset saavat oman yksilöllisen vuoronsa toimintaan osallistumisessa. (Salminen, 2022, 175–176.)

4.3 Vuorovaikutuksen laatu varhaiskasvatuksessa

Kasvattajan ja lapsen välisen vuorovaikutuksen laatua voidaan tarkastella kolmen osa-alueen kautta. Nämä ovat tunnetuki, ryhmän organisointi ja ohjauksellinen tuki. Nämä osa-alueet ovat merkityksellisiä lasten kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Laadukkaan vuorovaikutuksen tavoitteena on kasvattajan kunnioitus lasten ajatuksille kuuntelemalla, kyselemällä ja osoittamalla kiinnostusta lasten näkemyksiä kohtaan. (Salminen, 2022, s. 176–177.)

Laadukasta vuorovaikutusta voidaan pitää laadukkaan pedagogiikan edellytyksenä. Kasvattajan vuorovaikutuksen laatua on tärkeä arvioida ja kehittää yksin sekä yhdessä koko tiimin kesken. Ennen arviointia kasvattajilla tulee olla yhteinen näkemys siitä, millaista laadukas vuorovaikutus on ja miten se toteutuu. Arvioinnin kautta kasvattaja tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja siitä, miten arvokasta varhaiskasvatusta hän tekee lapsen eteen. (Syrjämäki & Ahonen, 2022, s.213.)

4.3.1 Varhaiskasvattajan tunnetaidot

Kasvattajan tunnetuella tarkoitetaan yksilö- ja ryhmätasoisien vuorovaikutuksen lämpimyyttä. Kasvattajan toimintatavat tukevat lapsen välittämistä ja kuulukuksi tulemistä ryhmässä. Laadukkaassa vuorovaikutuksessa lasten keskinäiset suhteet tulee huomioida ja kasvattajalla on aikaa havainnoida sekä kuulla myös yksittäisen lapsen tarpeita. Lämpimän vuorovaikutuksen lisäksi

kasvattaja tarjoaa lapselle sopivasti myös vastuuta ja haasteita esimerkiksi tiedostamalla lasten erilaiset vahvuudet. (Salminen, 2022, s.177.)

Lämmin vuorovaikutus ei ole aina kuitenkaan helppoa. Lasten haastavat käytökset kuormittavat varhaiskasvattajia. Lasten itsesäätelytaidot ovat vasta kehittymässä ja he tarvitsevat rinnalleen rauhallisen aikuisen. Lämmintä vuorovaikutustapaa toteuttava kasvattaja tunnistaa ja tukee lasta, joka tarvitsee tunteidensa tunnistamiseen ymmärrystä ja säätelyä. (Syrjämäki & Ahonen, 2022, s. 202–203.)

4.3.2 Varhaiskasvattajan ryhmänhallintataidot

Ryhmän organisointi näkyy kasvattajan vuorovaikutuksessa kykyinä ennakoita lasten toimintaa ja näyttää johdonmukaisia käyttäytymisodotuksia. Pedagoginen toiminta on tällaisessa ryhmässä hyvin suunniteltua ja mielenkiintoista. Toiminta on järjestetty niin, että lapsilla on myös mahdollisuus osallistua heitä kiinnostavaan toimintaan. Laadukkaaseen ryhmänhallintaan liittyy lisäksi kasvattajan innostava ja eläytyvä tapa ohjata lapsia. Varhaiskasvatuksen arjessa ryhmän hyvä organisointi näkyy esimerkiksi kasvattajien tavassa jakaa lapsiryhmää pienryhmiksi, istumajärjestysten enakkoon suunnitteluna tai sujuvana toimintana siirtymätilanteissa, vaikka kuvakortteja hyödyntäen. Suunnittelussa huomioidaan lapsen mukaan ottaminen. (Salminen, 2022, s. 177.)

4.3.3 Varhaiskasvattajan ohjaustaidot

Ohjauksellisen tuen näkökulmasta katsottuna kasvattajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta tuetaan kielellisen toiminnan kautta. Kasvattaja voi hyödyntää esimerkiksi niitä ohjauksen muotoja, jotka haastavat lapsen päättelykykyä tai osallistaa lapsia keskusteluihin rikkaan kielen avulla. Arjen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kasvattaja pyrkii tukemaan ja antamaan palautetta lapsen työskentelystä. Tämä auttaa lasta kiinnittämään huomiota omaan edistymiseensä. (Salminen, 2022, s. 177–178.)

4.4 Varhaiskasvattaja pienryhmätoiminnan mahdollistajana

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaan jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan ja kasvaa myönteisten oppimiskokemusten kautta yhdessä muiden lasten kanssa. (Opetushallitus, 2022b, s. 29.) Myönteinen ryhmätoiminta tukee lasten hyvinvointia ja oppimista, luottamusta ja kiinnittymistä, osallisuutta ja toimijuutta sekä hyväksyntää ja kaverisuhteita. Sen tarkoituksena on myös rauhoittaa arjen toimintaa ja ohjata siirtymätilanteissa. (Laaksonen, 2022, s.163.)

Kasvattaja rakentaa luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta lapseen kuuntelemisen, havainnoinnin ja vanhempien kohtaamisen kautta. Pedagogisessa suunnittelussa esiin tulevat esimerkiksi ryhmän toiminta, henkilöressit, päivärytmi, ryhmien porrastus, tilojen käyttö ja henkilökunnan välinen vuorovaikutuksellinen viestintä.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiselta vaaditaan vahvaa ammattitaitoa ja pedagogista suunnitelmallisuutta, tietoa lapsen kehityksestä ja kasvusta sekä havainnointitaitoa. Näin hän pystyy erottamaan ryhmässä lasten yksilölliset kiinnostuksen kohteet ja tuen tarpeet. Kaikessa toiminnassa tulee huomioida oppiva ja hyvinvoiva lapsi.

Myönteisen ryhmätoiminnan tavoitteena on lasten välisten vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen. Varhaiskasvatuksen arjessa erilaiset kaveritaitojen harjoitteet ja myönteisen me-hengen vahvistaminen kuuluvat päivittäiseen toimintaan. Systemaattisesti ja pedagogisesti suunniteltu toiminta auttaa myös haastavissa tilanteissa. Lapsen yhteisöön kuulumisen tunne on jokaisen kasvattajan vastuulla.

Kasvattaja mahdollistaa lapsen toimijuuden ja osallisuuden rakentumisen vertaisryhmässä. Aikuinen edistää ja mahdollistaa lapsen vaikutusmahdollisuuden itseään koskeviin asioihin. Lapsen kuuleminen voi olla esimerkiksi yhteisten sääntöjen rakentamista ryhmän kesken. Toimivassa ryhmässä lapset

pyrkivät noudattamaan sääntöjä silloinkin, kun aikuinen ei ole läsnä. (Laaksonen, 2022, s. 163–164.)

5 MONIAMMATILLINEN TIIMITYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Tiimityöllä on vahva pohja lapsen tuelle varhaiskasvatuksessa. Aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet ja tiimityön toimivuus varhaiskasvatuksessa tukevat lapsiryhmän hyvinvointia. Lapsiryhmän toiminnasta vastaavaan moniammatilliseen tiimiin kuuluu tyypillisesti kolme aikuista. Tiimeissä työskentelee varhaiskasvatuksen ammattinimikkeillä yleensä varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Tiimiin voi kuulua myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, ryhmäavustaja ja lisäksi jonkun yksittäisen lapsen henkilökohtainen avustaja. Tiimityö ei ole ainoastaan yhdessä tekemistä. Se on tietoista yhteisen ymmärryksen luomista, sitoutumista ja pitkäkestoista ammatillista kehittymistä yhteiseen suuntaan, yhteisten tavoitteiden pohjalta.

Toimivalla tiimityöllä ja vuorovaikutustaidoilla on keskeinen vaikutus varhaiskasvatuksen laatuun. Tiimityön pitää olla toimivaa, jotta voidaan puhua laadukkaasta pedagogiikasta. Rakentava ja laadukas vuorovaikutuksellinen keskustelu luo perustan hyvinvoivalle tiimille. Tiimityötä voidaan pitää kaiken toiminnan tukijalkana, jonka päälle rakennetaan muuta toimintaa. Moniammatillinen yhteistyö ja tiimin toiminta muodostavat pohjan laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle ja lapsen tuelle.

Varhaiskasvatuksessa tiimityön tärkeä merkitys tunnetaan, mutta työskentelysen toimivuuden eteen voidaan kokea hankalana, joskus jopa pelottavana. Ristiriitoja voivat aiheuttaa tiimien sisäiset näkemykset, jolloin toiminta näyttyy epä johdonmukaisena ja epävarmana. Tiimityön ongelmat ja stressaava ilmapiiri heikentävät esimerkiksi lapsen aitoa kohtaamista tunnetasolla. Tiimien elinkaari voi kestää viikoista useaan vuoteen. Ryhmärakenteisiin liittyvät

muutokset haastavat tiimien toimintaa. (Ahonen, 2023, s. 16, 24; Ranta & Heiskanen, 2022, s.137–140.)

5.1 Tiimin vaikutus lapsiryhmän ilmapiiriin

Tiimin toiminnalla on todettu olevan vaikutusta lapsilähtöisyyteen, motivaatioon, työssä jaksamiseen ja lasten hyvinvointiin. Moniammatillinen yhteistyö ja eri ammattiryhmien erilainen osaaminen tukevat yhdessä lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Tiimin toimimattomuus ja stressaava ilmapiiri heikentävät vuorovaikutuksen laatua, kuten lapsen kohtaamista tunnetasolla. Se voi vaikuttaa lasten keskinäisiin suhteisiin esimerkiksi kiusaamistapauksiin, osallisuuteen, oppimiseen, hyvinvointiin ja käyttäytymiseen. Kasvattajat näyttävät lapsille esimerkkiä, miten omalla toiminnalla hankaliakin tilanteita voidaan sopia ja ratkaista. Tiimityöhön voi liittyä myös voimakkaita tunteita ja haasteita kohdata ristiriitaisia tilanteita. (Ranta & Heiskanen, 2022, s. 137–140.)

Avoimuus ja säännönmukaisuus antavat tilaa erilaisille persoonille ja mielipiteille, joita voidaan myös pitää tiimin vahvuutena. Tiimin toimintaa helpottavat kasvattajien selkeät roolit ja sitoutuminen yhteisiin arvoihin ja toimintatapoihin. Niin lasten kanssa työskennellessä, kuin tiimityössä, työskentely vaatii positivistista vuorovaikutusta, hyvät käytöstavat, kiinnostusta toista kohtaan, huumoria, lupaa yrittää ja epäonnistua sekä luottamusta ja arvostusta. Toimiva tiimi on soveltava, mukautuva ja joustava. (Ranta, 2021, s. 29–34.)

Tiimityön etuna on, että lasten ja perheiden tilanteita voidaan pohtia yhdessä ja saada ymmärrystä sekä vahvistusta yhteisille toimintatavoille ja tavoitteille. Tiimi toimii peilipintana työntekijän oman ammatillisuuden ja ammattitaidon kehittymiselle. Jatkuva palaute ja keskustelu tiimissä mahdollistaa oppimisen ja ammatillisen kasvun. Tiimin yhteinen linja vahvistaa yhtenäisiä työtapoja, lisää painetta niin tiimitason kuin yksilötason muutokseen. (Mikkola & Nivalainen, 2009, s.76.)

5.2 Tiimin toimintakulttuurin kehittäminen

Toimintakulttuurin kehittäminen on mahdollista vain, jos koko tiimi on sitoutunut oman toiminnan itsearviointiin ja tarkasteluun sekä ymmärtää sen merkityksen. Totuttujen toimintatapojen muuttaminen ei ole mahdollista ilman yhteistä tahtotilaa. Toimintakulttuurin järjestelmällinen kehittäminen ja laadukas pedagoginen toiminta edellyttää tiimin yhteisen vision lisäksi työyhteisön hyvää johtamista ja sieltä saatua tukea. (Kataja ym., 2022, s.22.)

Lapsiryhmän toimintakulttuurin muodostumiseen vaikuttavat monet asiat. Niitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatustyöryhmän rakenteelliset tekijät, oppimisympäristö, johtamiskulttuuri ja pedagogiset lähtökohdat. Tärkeänä osana on kasvatustajan omat tavat, arvot ja asenteet. Ne vaikuttavat esimerkiksi siihen, millaisiin asioihin ryhmän aikuinen puuttuu, millaiseen toimintaan hän kannustaa tai millaisista asioista hän antaa lapsille positiivista palautetta. (Laaksonen, 2022, s. 160.)

Laadukkaan inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja lasten tuen tarpeisiin vastaaminen edellyttää toimivaa palvelujärjestelmää ja rakenteiden toimivuutta sekä sellaista toimintakulttuurin arvoperustaa, jossa jokainen lapsi on ainutlaatuinen (Ulkuniemi & Laiho, 2022, s. 83).

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen on mahdollista vain tarkastelemalla omaa toimintaa suhteessa tiimin toimintaan. Ilman yhteistä tahtotilaa, sitoutuneisuutta ja arvioivaa toimintaa, totuttujen toimintatapojen pysyvä muuttaminen ei ole mahdollista. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan yhteinen suunta ja näkemys siitä, mitä halutaan kehittää. (Kataja ym., 2022, s. 22.) Tiimien sisällä rohkaistaan kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyyteen sekä sallitaan myös erehtyminen (Opetushallitus, 2022b, s. 31). Jokainen työntekijä vastaa oman toiminnan toteutumisesta ja tiiminä vastuu kannetaan yhteisen perustehtävän toteuttamisesta (Järvinen, 2018, s. 11).

5.3 Varhaiskasvatuksen tiimipalaverit

Työyhteisön suureksi voimavaraksi koetaan se, että on yhdessä sitouduttu sovitettuun toimintaan. Jokainen kasvattaja tekee parhaansa yhteisten arvojen ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Positiivinen pedagogiikka lujittaa työyhteisön sosiaalisia suhteita, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja työn merkityksellisyyttä. (Leskinen, 2019, s. 56–57.)

Toimivassa tiimissä jaetaan kannustavaa palautetta, ymmärretään erilaisuutta, kunnioitetaan toisia ja ollaan vuorovaikutussuhteissa avoimia. Tiimin yhteen hitsautuminen vaatii työtä ja aikaa. Varhaiskasvatuksen säännölliset tiimipalaverit ja yhdessä sovitut toimintaperiaatteet luovat edellytyksiä toimivalle tiimityölle. Tiimipalaverit ovat keskeisiä pedagogisen kehittämisen paikkoja. (Järvinen, 2018, s. 88; Ranta, 2021, s. 36.)

Tiimityöhön kuuluvat olennaisesti toimivat palaverikäytännöt. Tiimipalaverin aika on rajallinen ja on hyvä linjata etukäteen, kuinka usein palaverit käsittelevät lapsiryhmän pedagogiikkaa ja tiimityötä. Tiimissä voidaan jakaa vastuuvuorot palaverin asialistan laadinnasta, puheenvuorojen jakamisesta ja aikataulutuksesta. Tiimipalaverin aikaa ei kannata käyttää juoksevien asioiden hoitoon, vaan niille voidaan varata ryhmän tiloihin kalenteri tai valkotaulu, jonne hoidettavat asiat kirjataan. (Ahonen, 2023, s. 148–151.)

Varhaiskasvatuksen suunnittelukulttuuri on muuttunut sisältöjen ja tekemisen suhteen niin, että suunnittelua voidaan tehdä myös yhdessä lasten kanssa. Toimivassa tiimissä on selkeät ja yhdessä sovitut käytänteet, jossa kasvattajat yhdessä suunnittelevat, arvioivat ja kirjaavat pedagogisia tavoitteita. Tiimissä on keskeistä rakentaa yhteistä kasvatuskäsitelmää, joka nousee esille varhaiskasvatussuunnitelman arvoista, kasvatustavoitteista ja periaatteista. Jokaisella kasvattajalla on oikeus, vastuu ja velvollisuus toteuttaa pedagogista toimintaa, joka tukee lasten kasvua, hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta. Ammatillinen oppiminen ja kehittyminen vahvistuvat, kun omaa ja tiimin yhteistä toimintaa arvioidaan säännöllisesti. (Järvinen, 2018, s. 87; Kataja ym., 2022, s. 29.)

5.4 Pedagogisen osaamisen ylläpitäminen

Laadukas varhaiskasvatus tuottaa myönteisiä vaikutuksia. Kasvattajien koulutus ja monipuolinen osaaminen korostuvat. Jokaisen tiimin jäsenen tulee huolehtia laadukkaasta pedagogiikan toteutumisesta, vaikka pedagogisen toiminnan päävastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla.

Varhaiskasvatuksessa lasten ryhmäkoolla, osaavalla ja riittävällä kasvattajien määrällä on vaikutusta. Merkitystä on myös sillä, miten varhaiskasvattajat tunnustavat lasten erilaisia oppimistapoja ja mielenkiinnon kohteita sekä onnistuvat kehittämään pedagogisia välineitä oppimisen tueksi. Säännölliselle pedagogiselle keskustelulle on varhaiskasvatuksessa löydettävä riittävästi aikaa. Oman osaamisen säännöllinen päivittäminen, koulutuksista saadun tiedon ja saumattomasti toimivan yhteistyön merkitys takaa korkealaatuisen varhaiskasvatuksen. (Leskisenoja, 2019, s.32–33.)

5.5 Esihenkilön pedagoginen johtajuus

Laadukkaasta varhaiskasvatuksen pedagogiikan päätavoitteena on lapsen hyvä kasvu, oppiminen ja hyvinvointi. Toimiva pedagoginen johtajuus rakentuu luottamukselle. Onnistuakseen se tarvitsee välittävät varhaiskasvatuksen ammattilaiset, mutta ennen kaikkea se tarvitsee pedagogiikan johtamista, johtamisosaamista, yhteistä arvokeskustelua, toiminnan kriittistä arviointia ja sen pohjalta kehittämistä sekä tavoitteiden asettamista kohti laadukasta varhaiskasvatusta. Pedagogisessa johtajuudessa on kyse henkilökunnan oppimisen johtamisesta ja koko organisaation toimintakulttuurin johtamisesta. (Parrila & Fonsén, 2016, s. 24–27.)

Positiivisella johtajuudella tarkoitetaan vahvuusperusteista työskentelyä. Myönteisen vuorovaikutuksen keinoin esihenkilö pyrkii vaikuttamaan työyhteisön jäsenten toimintaan esimerkiksi antamalla positiivista palautetta, innostamalla työyhteisöä ja huolehtimalla työhyvinvoinnista. Esihenkilö vastaa siitä, että työyhteisössä on perustehtävän laadukasta toteuttamista tukevat rakenteet, jotka mahdollistavat tiimien pedagogisen työn lapsiryhmissä. Esihenkilön

vuorovaikutustaidot korostuvat hänen kyvyssään olla aidosti läsnä ja kuunnella. Positiivista johtajuutta on myönteisen palautteen antaminen työntekijän osaamisesta, onnistumisesta ja kehittymisestä työyhteisössä. (Ahonen, 2023, s. 221; Sandberg, 2023, s.23.)

Johtaja toimii suunnannäyttäjänä, innostajana ja mahdollistajana. Hänen tehtävänä on löytää hyviä asioita omasta henkilökunnasta, toimia malliesimerkinä havaitun hyvän sanoittamisesta ja myönteisen palautteen antamisesta yhdessä työyhteisön vahvistamiseksi. (Leskisenoja, 2019, s. 58–59.) Esihenkilön tehtävä on huomata jokaisen työntekijän yksilölliset ja ammatilliset vahvuudet. Työyhteisön johtaminen on esihenkilön vastuulla, mutta jokaisen työntekijän vastuulla on pitää kiinni yhteisistä sovituista sopimuksista. Nykyään esihenkilöiden työtehtävät painottuvat hallinnollisiin tehtäviin, ja siksi heillä ei ole mahdollisuutta osallistua lapsiryhmän toimintaan. (Ahonen, 2023, s. 222–224, 237, 242.)

6 OPINNÄYTETYÖTUTKIMUKSIA PIENRYHMÄPEDAGOGIIKASTA JA TIIMITYÖSTÄ

Haapakoski & Heikkilä (2022) ovat tutkineet opinnäytetyössään varhaiskasvattajien näkemyksiä pienryhmätoiminnan toteuttamisesta ja miten pedagoginen suunnittelu toteutuu 1–5-vuotiaiden lasten pienryhmissä Hämeenlinnan päiväkodissa. Pienryhmät koostuvat 2–8 lapsesta. Pienryhmätoimintaa toteutetaan pääosin kiinteissä ryhmissä osana ryhmien jokapäiväistä toimintaa. Lasten tarpeet ja osallisuus ovat keskeisimpiä pienryhmätoiminnan pedagogisen suunnittelun lähtökohtia. Lasten mielenkiinnonkohteita ja ideoita selvitetään lapsilta kyselemällä ja havainnoimalla. Itse suunnittelu tapahtuu aikuisjohtoisesti. Suurin osa pienryhmistä on jaettu ikäperustaisesti, mutta osa vastaajista ajattelee pienryhmän koostuvan myös monen ikäisestä lapsista. Lasten keskinäiset suhteet ja vertaisoppiminen nähdään tulosten mukaan ikäperustaisesti

muodostettujen pienryhmien hyötyinä, mutta lasten keskinäinen mallioppiminen tunnistetaan myös eri-ikäisistä lapsista koostuvan pienryhmän mahdollisuudeksi.

Pedagogisessa suunnittelussa huomioidaan jokaisen kasvattajan omat vahvuudet ja mielenkiinnonkohteet, joiden mukaan myös vastuut jaetaan. Tuloksista välittyy tiimityön tärkeys pienryhmätoiminnan pedagogisessa suunnittelussa. Pienryhmätoiminnan toteuttaminen nähdään toimintamuotona, josta hyötyvät niin lapset, kasvattajat, kuin koko yhteisö. (Haapakoski & Heikkilä, 2022, s.34–36.)

Snåre (2017) on opinnäytetyössään selvittänyt, millaista pienryhmätoiminnan kokemusta ja osaamista henkilökunnalla on Kankaanpään päiväkodeissa. Opinnäytetyössä kartoitetaan, miten paljon päiväkotiryhmissä käytetään pienryhmätoimintaa ja millä tavoin pienryhmätoimintaa toteutetaan. Tavoitteena on kartoittaa pienryhmätoiminnan hyötyjä ja haasteita. Snåre on tutkinut myös tarkemmin yksittäisen, pidempään käytössä olevan päiväkotiryhmän pienryhmätoimintaa.

Snåren (2017) tutkimuksen mukaan jokainen kyselyyn vastannut ryhmä käytti pienryhmätoimintaa vähintään kaksi kertaa viikossa. Kaikissa päiväkotiryhmissä pienryhmiin jakauduttiin toimintahetkillä sekä siirtymätilanteissa. Ulkoilu toteutettiin pienryhmittäin lähes joka toisessa ryhmässä. Yleisimmät ryhmien jakoperusteet olivat lasten ikä sekä kehitystaso. Tutkimuksen tuloksista oli nähtävissä, että ryhmien käytännöt pienryhmätoiminnan toteuttamiseen ovat erilaisia.

Pienryhmätoiminnan merkittävimmäksi hyödyksi koettiin sen rauhoittava vaikutus, josta hyötyivät niin lapset kuin työntekijätkin. Pienryhmissä toimiminen antoi lapsille työskentelyrauhan, joka vahvisti lasten keskittymistä toimintaan. Pienryhmätilanteiden matalampi melutaso nähtiin vaikuttavan aikuisen työssä jaksamiseen myönteisellä tavalla. Pienryhmätoiminnalla nähtiin olevan vaikutuksia vuorovaikutukseen lasten ja aikuisten välillä. Vuorovaikutus oli pienryhmissä kiinteämpää ja henkilökohtaisempaa. Lapsen nähdyksi ja kuulluksi

tuleminen sekä lasten yksilöllisten tarpeiden huomioiminen toteutui paremmin pienryhmässä kuin suuressa ryhmässä. (Snåre, 2017, s.43.)

Snåren (2017) tutkimuksen mukaan pienryhmätoiminnassa nähtiin haasteita, jotka voitiin jakaa sekä henkilökuntaan, että lapsiryhmään liittyviin. Pienryhmätoiminnan suurimmaksi haasteeksi nousi henkilökunnan riittävyys toiminnan toteuttamiseen. Myös henkilökunnan poissaolojen ja sijaisten saatavuuden nähtiin vaikeuttavan toiminnan toteuttamista. Haasteeksi nousi myös se, ettei päiväkodeissa ole tarpeeksi tiloja pienryhmissä toimimiselle, mutta toisaalta vain alle puolet vastanneista ryhmissä jakautui pienryhmiin ulkoilutilanteissa. (Snåre, 2017, s.44.)

Pienryhmätoiminnan toteuttamista on edesauttanut pedagoginen keskustelu, jonka myötä yhteinen ymmärrys hyvästä varhaiskasvatuksesta on muotoutunut. Henkilökunta toivoo vielä lisää koulutusta pienryhmätoiminnasta, joka tukee heidän osaamistaan. (Snåre, 2017, s.44–45.)

Kauppinen (2015) on tutkinut opinnäytetyössään Kangasalan kunnan yhden varhaiskasvatusalueen päiväkodeissa toteutettavaa pienryhmäpedagogiikkaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia pienryhmäpedagogiikan toteuttamista, kasvattajien ajatuksia ja kokemuksia varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on tuoda esiin pienryhmäpedagogiikan mukaisen toimintamallin etuja ja haasteita varhaiskasvattajien kokemana.

Kauppisen (2015) tutkimustulosten mukaan varhaiskasvattajat pitävät pienryhmäpedagogiikan toteuttamisessa etuna esimerkiksi sitä, että heillä on paremmin aikaa havainnoida lapsia ja dokumentoida pienryhmäpedagogiikkaa. Vuorovaikutus toteutuu omassa pienryhmässä paremmin, kun lapsia on vähemmän. Äänimaailman hiljentymisen vaikuttaa positiivisesti sekä lasten, että varhaiskasvattajien hyvinvointiin. Pienryhmässä lapsen oman vuoron odottelu on vähentynyt, koska yhdellä varhaiskasvattajalla on vähemmän lapsia ohjattavana.

Pienryhmäpedagogiikan toteutuminen on koko varhaiskasvatuksen yhteinen asia. Toteutumattomuus ei johdu siitä, etteikö kasvattajilla ole siihen halua tai taitoa. Henkilöstö kokee turhautumista suunnitellessaan pienryhmäpedagogiikkaa, joka ei käytännössä onnistukaan henkilöstöpulan takia. (Kauppinen, 2015, s. 54–55.)

Pienryhmäpedagogiselle koulutukselle ja perehdytykselle on tutkimuksen mukaan tarvetta. Koko Kangasalan kunnan varhaiskasvatukselle on tarpeellista kehittää pienryhmäpedagogiikan ”perehdytyskansio”, josta löytyy esimerkiksi kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja yleistä tietoa pienryhmäpedagogiikasta. Kansio toimii tukena esimerkiksi sijaisille, kun oma henkilökunta on poissa. (Kauppinen, 2015, s. 51.)

Remes (2019) on opinnäytetyössään tutkinut tiimityöskentelyä ja sen kehittämistä Pyhäjärven kunnassa, päiväkotia Hoijakassa. Päiväkodissa on kokeiltu kevään 2018 aikana viikkotyöajan käyttöä henkilöstön tiimi-iltoihin. Tämä toteutettiin kolmen viikon välein, 1,5 tunnin tiimi-iltoina. Tutkimuksesta saatiin selville, miten päiväkotia Hoijakan henkilöstö kokee tämänhetkisen tiimityön ja miten tiimi-ilta kokeilu on hyödyttänyt tiimityöskentelyä. (Remes, 2019 s. 5, 59.)

Remeksen (2019) tutkimuksesta kävi ilmi, että tiimityön tila on hyvä, mutta haasteena on tiimipalavereiden säännöllinen järjestäminen. Henkilöstö kokee tiimityön tärkeäksi osaksi varhaiskasvatuksen työtä. Tiimityöhön ja sen rakentamiseen tulee käyttää aikaa. Tiimejä muodostaessa tulee ottaa huomioon vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä tiimin jäsenten erilaiset koulutustaustat ja vahvuudet. Tutkimuksen haastatteluista käy ilmi, että jokainen tiimin jäsen kokee tärkeäksi tiimisopimuksen ja mahdollisuuden olla itse vaikuttamassa sen sisältöön.

Tiimien iltakokeiluihin suhtauduttiin myönteisesti ja uuden toimintatavan muotoutumiselle annettiin aikaa. Henkilökunta sai esittää kehitysideoita tiimi-iltojen ajankohtaan liittyen. Toiveena oli lisäksi asianlistan laadinta sekä mahdollisuus muokata tiimi-illan ryhmäjakoja oman tiimin ja koko päiväkodin henkilökunnan välillä. Haastatteluista nousee tärkeänä esille kaikkien mahdollisuus osallistua.

Tiimissä on tärkeää osata jakaa asiantuntijuutta ja ottaa vastaan rakentavaa palautetta. Tiimin toiminnassa korostuu pedagogiikka ja toiminta on lasten varhaiskasvatussuunnitelmien mukaista. (Remes, 2019, s. 59–62.)

7 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

7.1 Ulvilan varhaiskasvatushankkeen taustaa

Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuksen alueella on käynnistynyt elokuussa 2022 Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama varhaiskasvatuksen hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa yleisen tuen pedagogisia ja rakenteellisia tuen muotoja esimerkiksi pienryhmäpedagogiikkaa osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Hankkeeseen myönnetyllä avustuksella tuetaan varhaiskasvatustuksen uudistuksen toimeenpanoa sekä pysyvien toimintamallien, rakenteiden, toimintakäytänteiden ja -kulttuurin kehittämistä.

Ulvilassa hankkeen tavoitteena on henkilöstön osaamisen kehittäminen havainnoinnin kautta, vahvistaa yleisen tuen pedagogisia ja rakenteellisia tuen muotoja kuten pienryhmätoimintaa, kuvakommunikointia ja tukiviittomia hyödyntäen. Hanke päättynee alkuvuonna 2024.

7.2 Tutkimuksen tarkoitus

Kiinnostuimme käsiteltävästä aiheesta, koska halusimme saada selville, missä määrin Ulvilan varhaiskasvatusalueen päiväkodeissa käytetään pienryhmäpedagogiikkaa. Opinnäytetyö aiheemme oli alusta asti selvillä, koska toinen opiskelijoista on mukana kehittämishankkeessa ja toinen opiskelijoista suorittaa varhaiskasvatuksen ammatillisia harjoitteluja Ulvilan varhaiskasvatusalueen päiväkodeissa. Opinnäytetyön tekemisen myötä saamme tietoa Ulvilan kaupungin varhaiskasvatusalueella toteutettavasta pienryhmätoiminnasta.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Ulvilan varhaiskasvatusalueen pienryhmätoiminnan nykyistä tilannetta siellä toimivien varhaiskasvattajien näkökulmasta sekä selvittää mitkä asiat edistävät tai hankaloittavat pienryhmätoiminnan toteuttamista. Tutkimuksessa selvitämme myös tiimityön vaikutusta onnistuneen pienryhmätoiminnan suunnittelulle ja toteuttamiselle sekä esihenkilön pedagogisen johtajuuden merkitystä.

7.3 Tutkimuksen tavoitteet

Opinnäytetyö tutkimuksen tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvattajien omia ja tiimin sisäisiä vahvuuksia pienryhmätoiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksesta saadun tiedon perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstö ja esihenkilöt voivat pohtia, mitä heidän tulisi kehittää pienryhmäpedagogiikan lisäämiseksi. Tutkimus antaa uutta tietoa Ulvilan varhaiskasvatusalueella toimivien päiväkotien pienryhmäpedagogiikasta, sen käyttöasteesta ja tiimityön vaikutuksesta pienryhmätoiminnan laatuun. Valmis opinnäytetyö lähetetään sähköpostitse Ulvilan varhaiskasvatuksen esihenkilöille ja konsultoiville varhaiskasvatuksen erityisopettajille. Opinnäytetyöstä saatuihin tuloksiin perehdytään hankkeen ohjausryhmässä toukokuun 23. päivänä.

Tutkimuskysymykset ovat:

Mitkä asiat edistävät ja tukevat varhaiskasvatuksen pienryhmätoimintaa?

Mitkä asiat mahdollisesti estävät tai hankaloittavat pienryhmätoimintaa?

Millainen merkitys tiimityöllä on pienryhmätoiminnan toteutumisessa?

Millainen vaikutus esihenkilöllä ja johtamisen arvoilla on pienryhmätoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen?

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme on määrällinen tutkimus, joka toteutettiin sähköisenä kyselyinä. Määrällisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on selittää ilmiöitä ja asioita numeraalisesti. Määrällisen tutkimuksen avulla voidaan selvittää, kuinka paljon tai miten joku asia ilmenee. Tavoitteena on kokemusten, ominaisuuksien tai ilmiöiden kuvaaminen, kartoittaminen ja ennustaminen. Määrällisellä tutkimuksella saadaan yleinen kuva mitattavien ominaisuuksien välisistä suhteista ja eroista. (Vilka, 2021b, s. 23, 25.)

Opinnäytetyön kyselyssä keskityimme varhaiskasvatuksessa toimivien kasvatustajien kokemuksiin pienryhmäpedagogiikasta, tiimityöstä ja johtamisesta. Tutkijoilta vaaditaan teoreettisten käsitteiden muuttamista empiiriselle tasolle. Tutkimamme asiat ovat saavutettavissa määrällisin menetelmin. (Vilka, 2021a, s. 101.)

Tutkimuksemme teoreettinen viitekehys rakentuu pienryhmäpedagogiikasta ja tiimityöstä koskevasta kirjallisuudesta ja tutkimuksista. Aihealueen monipuolinen tarkastelu rakentuu aineistoon perehtymisestä, varhaiskasvatuksen käytännön havainnoista ja työkokemuksen tuomasta ammattitaidosta.

8.1 Aineiston kerääminen

Aineiston keruu toteutettiin Google Forms – kyselylomakkeella. Toteutimme tutkimuksen sähköisenä kyselyinä, jonka lähetimme 106 varhaiskasvatuksen ammattilaiselle sähköpostitse. Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kyselyn, koska se soveltuu suurelle joukolle ihmisiä.

Kyselyn mukana lähetimme saatekirjeen, jonka toivoimme motivoivan vastaajia osallistumaan tutkimukseen. Perustelimme tutkimuksen tärkeyttä sillä, että kysely sisältyy osana Ulvilan Katse hyvään -hankkeeseen ja kyselyn tulosten avulla kehitetään pienryhmätoimintaa.

Määrällisessä tutkimusmenetelmässä tärkein asia on mittarin eli sähköisen kyselylomakkeen suunnittelu. Mittarin tavoitteena on saada täsmällistä tietoa tutkittavasta asiasta. Tutkittava asia voi olla mikä tahansa teoreettinen asia tai ilmiö, jos se on muutettavissa mitattavaan muotoon. Kyselylomakkeen on mitattava juuri sitä, mitä sen teoreettisilla käsitteillä on tarkoitus mitata. (Vilka, 2021a, s. 102, 105.)

Kyselyyn valitsimme monivalintakysymyksiä ja vain muutamia avoimia kysymyksiä, koska tutkittava perusjoukko oli suuri. Kysymysmuoto on monivalintakysymyksissä standardoitu eli vakioitu tapa kerätä tutkimusaineistoa. Monivalintakysymyksillä tavoitellaan kysymysten vertailukelpoisuutta. (Vilka, 2021a, s. 106.) Monivalintakysymyksillä annoimme vastaajille valmiit vastausvaihtoehdot. Avointen kysymysten avulla halusimme saada täsmällisempää tietoa pienryhmäpedagogiikasta sekä kehitysehdotuksia sen toteuttamiseen.

Sähköisesti toteutettuna kysely oli helposti lähetävissä kaikille. Kyselyyn oli mahdollista vastata tietokoneella ja älylaitteilla työajalla tai työajan ulkopuolella. Tärkeänä pidimme ajankohtaa, milloin lähetämme kyselyn, jotta se tavoittaa mahdollisimman ison joukon vastaajia. Sähköisessä kyselyssä emme saa tietää vastaajien henkilötietoja missään tutkimuksemme vaiheessa.

Kyselymenetelmän haittana on se, että vastausprosentti voi jäädä liian alhaiseksi, jolloin tulokset eivät ole kovin informatiivisia. Kyselyyn vastaamisessa saattaa olla viivettä henkilökunnan ajan käytön suhteen esimerkiksi vuosilomien vuoksi vastaaminen unohtuu tai viivästyy. Sähköpostikysely ei mahdollisesti tavoita kaikkia kyselyn aukiolon aikana, koska tietokoneita on rajoitusti. Kiire ja muuttuvat tilanteet vaikuttavat kyselyn vastausprosenttiin. Ajoin kyselyn lähettämisen alkuvuoteen 2023, jolloin työntekijät olivat palanneet työhön joululomien jälkeen.

Kyselyn tutkimusprosentin odotimme olevan melko korkea, koska tutkimuksesta saaduilla vastauksilla voidaan edistää pienryhmäpedagogiikkaa ja tiimityötä. Ulvilan varhaiskasvatuksen yleisen tuen hankkeen seurantatutkimusta

ajatellen olemme pyrkineet tekemään kyselylomakkeesta mahdollisimman yksinkertaisen, toimivan ja uudelleen hyödynnettävän.

Ennen lähettämistä kyselylomake on aina hyvä testata. Saatuamme sähköisen kyselyn valmiiksi, testasimme sitä toisessa kunnassa työskentelevällä varhaiskasvatuksen työntekijällä. Hän arvioi kyselyn toimivuutta, jonka jälkeen teimme tarvittavat muutokset.

8.2 Aineiston analysointi

Määrällisen tutkimuksemme analyysi perustui prosentteihin ja lukumääriin. Kyselyn laadinnassa käyttämämme Google Forms alusta päivitti kaavioita ja vastausdataa automaattisesti jo kyselyn vastausaikana. Aineiston analysointi aloitettiin tutustumalla kyselyn vastauksiin ja vastausprosentteihin. Vastauksista rakennettiin seitsemän eri teemaa, joiden alle avattiin kyselyn tuloksia. Kyselystä saatua vastauksia havainnollistettiin ympyrä- ja pylväsdiagrammien avulla ja avoimia vastauksia analysoitiin sisällön erittelyllä.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa pätevyyttä. Sillä tarkoitetaan mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Mittarin kysymysten tulee kattaa koko tutkimusongelman sisältö, jota teorian käsitteet tukevat. (Vilkkä, 2021a, s. 193–194.) Opinnäytetyön kysymykset laadittiin harkiten ja esitestattiin, jotta ne vastaavat tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten tarkkuutta eli mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia ja mittaustulosten toistettavuutta. Tällä tarkoitetaan, että saman henkilön kohdalla mittaustulos on sama tutkijasta riippumatta. Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus muodostavat mittarin kokonaisluotettavuuden. (Vilkkä, 2021a, s. 194.) Tutkimuksessa lähteen ja aineiston sisäinen laatu vaikuttaa suoraan opinnäytetyön laatuun ja luotettavuuteen. Tämä vaikuttaa tulosten hyödynnettävyyteen. Opinnäytetyön prosessissa

tarvitaan lähteiden valitsemiseen lähdekritiikkiä. On tärkeää selvittää, milloin lähde on julkaistu, onko tieto vielä ajanmukaista ja kuinka arvostettuja kirjoittajat ovat. (Vilkkä, 2021b, 119–121.)

Väärinymmärrysten minimoimiseksi kysymyksistä tehtiin mahdollisimman selkeitä ja helposti ymmärrettäviä, jotta ne eivät johdattele vastaajaa. Lähdemateriaalina käytettiin monipuolista ja uusinta kirjallisuutta. Valmiin opinnäytetyömme luotettavuutta lisää plagiointitarkistus-ohjelman käyttö. Mielestämme tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa se, että tutkijoita oli kaksi.

Eettisyyden arvioinnin kannalta tulee pohdittavaksi, millaisia valintoja teemme ennen aineiston kokoamista ja mihin valinnoillamme pyrimme. Eettinen herkyys on lähtökohta sille, että käytämme toisten työn tuloksia ja kokoamaa aineistoa asianmukaisesti sekä kunnioittavasti. Tutkimuksessa tulee pohtia, millä tavoin vaikutamme aineiston muodostumiseen ja laatuun. Salaa kerätty tieto ja sen käyttäminen opinnäytetyössä on ihmisen yksityisyyden loukkamista. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan opinnäytetyön eettisyyden arviointi pitää tehdä rehellisesti ja tarkasti. (Vilkkä, 2021b, s. 116, 122, 197, 199.) Tutkijoina olemme eettisesti vastuussa jokaisesta opinnäytetyön vaiheesta.

Opinnäytetyössä noudatimme hyviä tutkimuseettisiä periaatteita. Tutkimus eteni suunnitellusti ja se vastasi opinnäytetyön tilaajan tarpeisiin. Tutkimuslupa selvitettiin tilaajalta eettisten periaatteiden mukaisesti. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista. Yksittäistä vastaajaa ei voinut tunnistaa, sillä taustakysymyksissä ei kysytty ikää, sukupuolta eikä työyksikköä. Sähköinen kysely lisäsi anonymiteettiä. Vastaajat olivat tietoisia, että kyselyn vastauksia tullaan hyödyntämään pienryhmätoiminnan edistämässä ja heidän mielipiteensä sekä kehitysideansa tuotiin esille.

8.4 Opinnäytetyön aikataulu

Tutkimussuunnitelma laadittiin 30.10.2022 mennessä ja lähetettiin opinnäytetyön ohjaajalle hyväksyttäväksi. Marraskuussa teimme sopimuksen

opinnäytetyöstä Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuspäällikön kanssa. Sovimme hänen kanssaan suullisesti, että opinnäytetyön tutkimuslupaa ei ollut tarpeellista tehdä kirjallisesti.

Teoriaosuutta kirjoitimme koko opinnäytetyön ajan. Joulukuussa laadimme sähköisen kyselyn ja lähetimme sen henkilökunnan sähköpostiin 10.1.2023. Vastausaikaa annettiin kaksi ja puoli viikkoa. Ensimmäisen muistutusviestin lähetimme noin viikon päästä. Esihenkilöille esitimme toiveen, että muistuttaisivat henkilökuntaa kyselyyn vastaamisesta. Viimeinen muistutusviesti lähetettiin päivää ennen vastausajan sulkeutumista.

Analysoimme tutkimusaineistoa helmi-maaliskuussa. Huhtikuussa pohdimme tutkimusaineistoa teoreettiseen viitekehykseen pohjautuen. Toukokuussa opinnäytetyö oli valmis arvioitavaksi ja esiteltäväksi ohjaajalle.

9 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyöstä saatuja tutkimustuloksia. Opinnäytetyömme tulokset perustuvat Ulvilan varhaiskasvatusalueella työskentelevien työntekijöiden vastauksiin, eikä niitä voi yleistää koskemaan muiden kuntien varhaiskasvatustoimintaa.

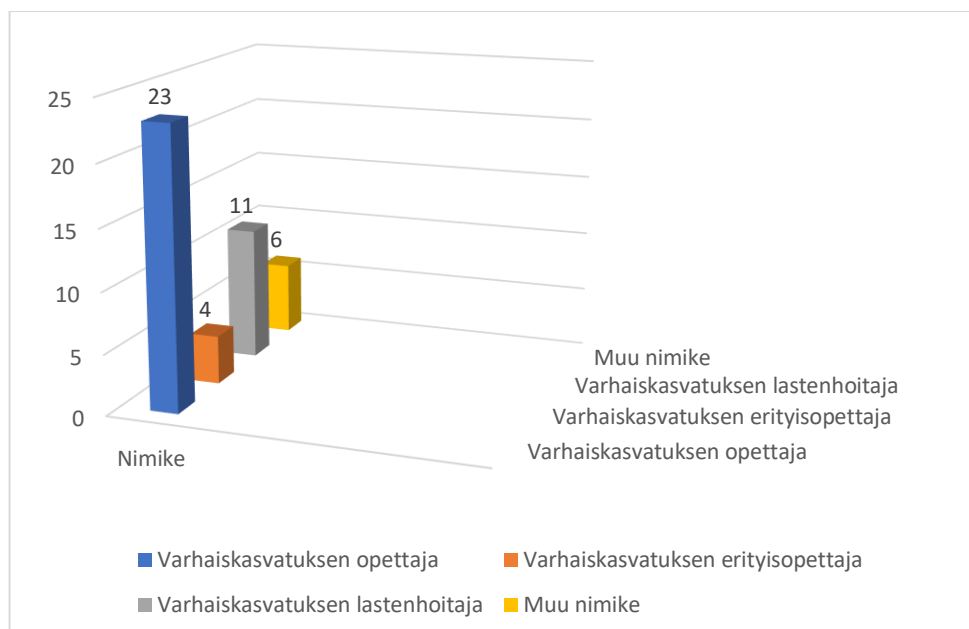
9.1 Kyselyn taustatiedot

Kysely toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella Google Forms- ohjelmistoa käyttäen. Kyselyssä oli 25 kysymystä, strukturoituja sekä avoimia kysymyksiä. Kysymykset sisälsivät varhaiskasvatuksen pienryhmätoimintaan liittyviä teemoja. Lisäksi selvitimme, miten tiimityö ja johtaminen vaikuttavat pienryhmätoimintaan.

Ulvilan varhaiskasvatuksen hanke mahdollisti saateviestin ja kyselylinkin lähettämisen suoraan henkilöstölle osana hankkeen kehittämistyötä. Kysely lähetettiin 106 Ulvilan varhaiskasvatuksen työntekijälle. Kysely oli avoinna 10.1.-27.1.2023. Vastausaikana lähetimme henkilöstölle kaksi muistutusviestiä sähköpostitse. Noin kahden viikon kuluttua vastauksia oli tullut 20. Tällöin esitimme toiveen, että esihenkilöt muistuttaisivat henkilöstöä kyselyyn vastaamisen tärkeydestä.

Kyselyyn vastasi yhteensä 46 (n=46) varhaiskasvatuksen työntekijää. Vastausprosentti oli 43 %. Olemme havainnollistaneet tutkimustuloksia kaavioina, lukumäärinä ja prosentteina.

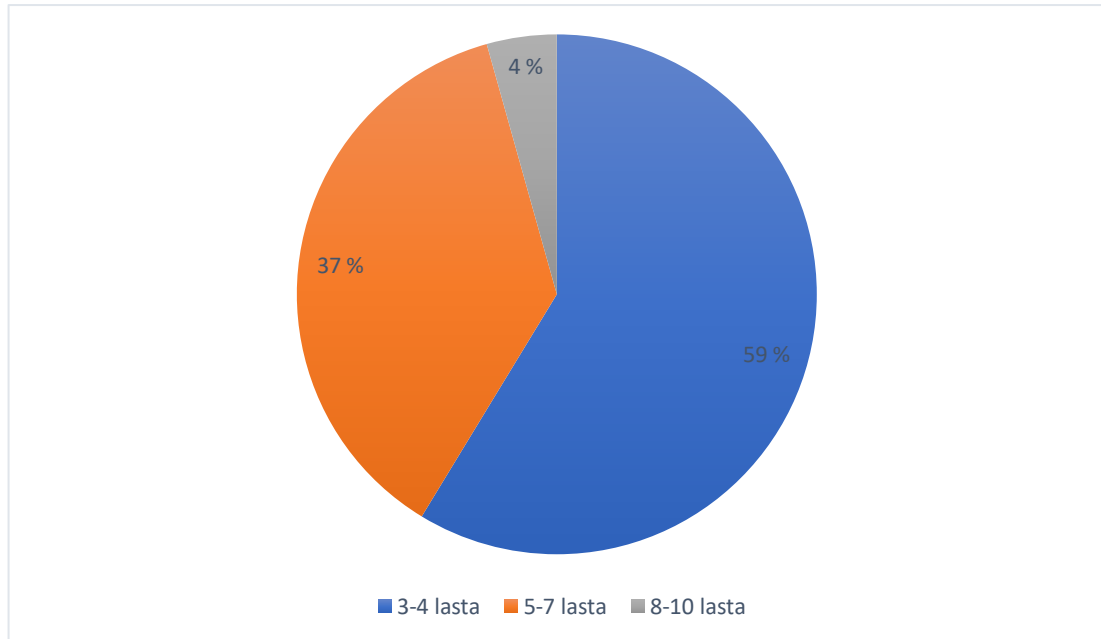
Varhaiskasvatuksen opettajia vastaajista oli yli puolet (52 %), varhaiskasvatuksen erityisopettajia 9 %, varhaiskasvatuksen lastenhoitajia 25 % ja muulla nimikkeellä työskenteleviä oli 14 % (ryhmäavustaja, varhaiskasvatuksen avustaja-lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksen varahenkilö). Kaksi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

Kaavio 1. Kyselyyn vastanneiden varhaiskasvattajien nimikkeet (n=44)

9.2 Ideaalin pienryhmän muodostuminen

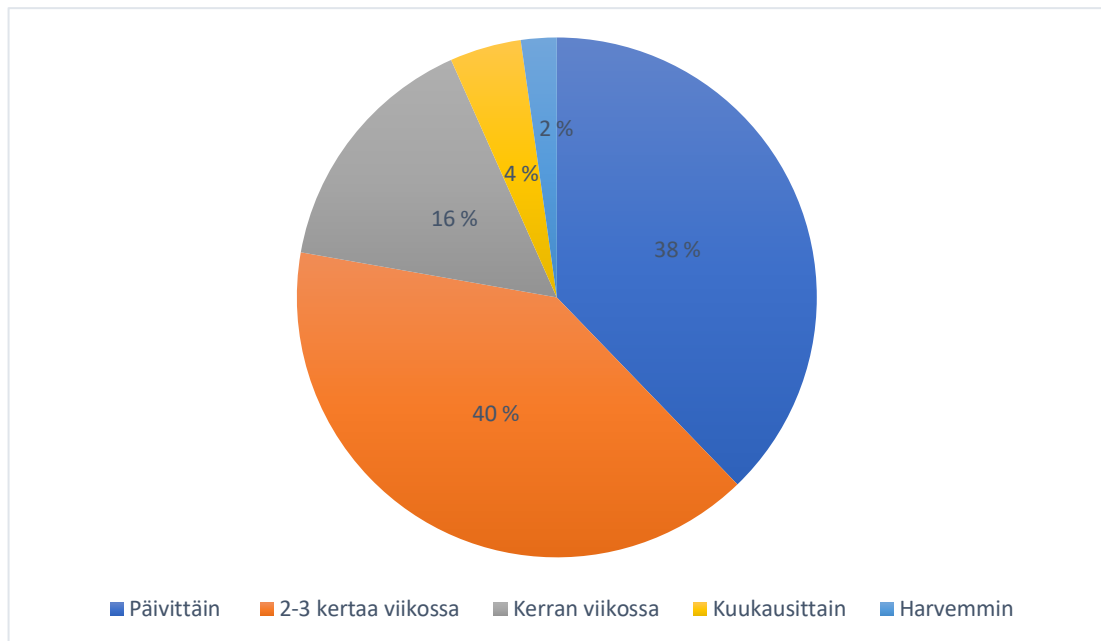
Kaaviossa 2 kuvataan ideaalin pienryhmän kokoa. Kyselyyn vastanneista yli puolet (59 %) pitivät ideaalin pienryhmän kokona 3–4 lasta. Vastaajista 17 (37 %) oli sitä mieltä, että 5–7 lapsen ryhmä on ideaali. Kahden vastaajan mielestä ideaali pienryhmä on 8–10 lasta.

Kaavio 2. Ideaali pienryhmäkoko (n=45)

Avoimella kysymyksellä selvitimme, minkä kokoisia pienryhmiä yksiköissä toimii. Vastauksia saimme 45, joista selvisi pienryhmäkoon vaihtuvuus, johtuen esimerkiksi lasten ikäjakaumasta ja suunnitellusta toiminnasta. Pienryhmien koot vaihtelivat 2–4 lapsen, 5–8 lapsen ja 8–10 lapsen ryhmien välillä.

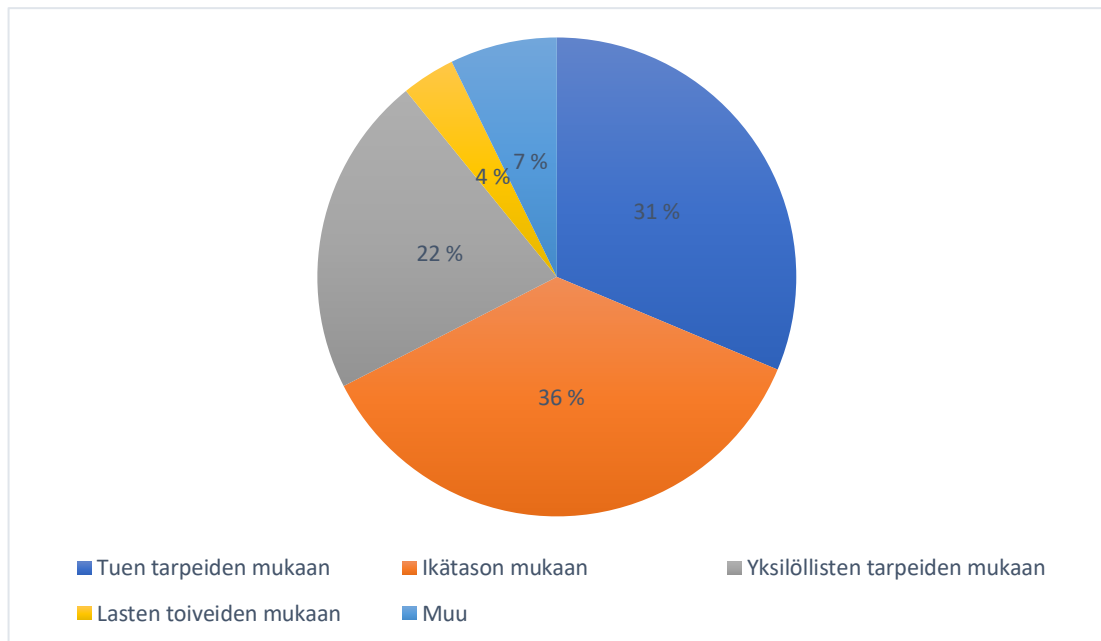
Kaaviosta 3 selviää, kuinka usein pienryhmätoimintaa toteutetaan omassa yksikössä. Pienryhmätoiminta toteutuu 17 (38 %) vastaajan mielestä päivittäin, 18 (40 %) vastaajan mielestä 2–3 kertaa viikossa ja seitsemän (16 %) vastaajan mielestä kerran viikossa. Oman yksikön pienryhmätoiminta toteutuu kahden (4 %) vastaajan mielestä kuukausittain ja yhden (2 %) vastaajan mielestä harvemmin.

Kaavio 3. Pienryhmätoiminnan toteutuminen omassa yksikössä (n=45)

Vastaajista kaksi kolmasosan mukaan (62 %, n=27) pienryhmät on yksiköissä muodostettu kiinteistä pienryhmistä ja 16 (36 %) vastaajan mukaan vaihtuvista pienryhmistä. Yksi vastaaja (2 %) kertoi pienryhmien muodostuvan sekä kiinteistä, että vaihtuvista pienryhmistä. Yksi oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

Kaavio 4 kuvaa, miten pienryhmät on muodostettu. Vastaajista hiukan vajaa kolmannes (31 %, n=26) oli sitä mieltä, että pienryhmät on muodostettu lasten tuen tarpeiden mukaan ja 30 (36 %) vastaajan mielestä ikätason perusteella. Pienryhmät on muodostettu 18 (22 %) vastaajan mukaan yksilölliset tarpeet huomioiden ja kolmen (4 %) vastaajan mielestä lasten toiveita kuunnellen. Pienryhmät muodostuivat kuuden (7 %) vastaajan mielestä muulla perusteella esimerkiksi lapsimäärän ja läsnäolijoiden mukaan.

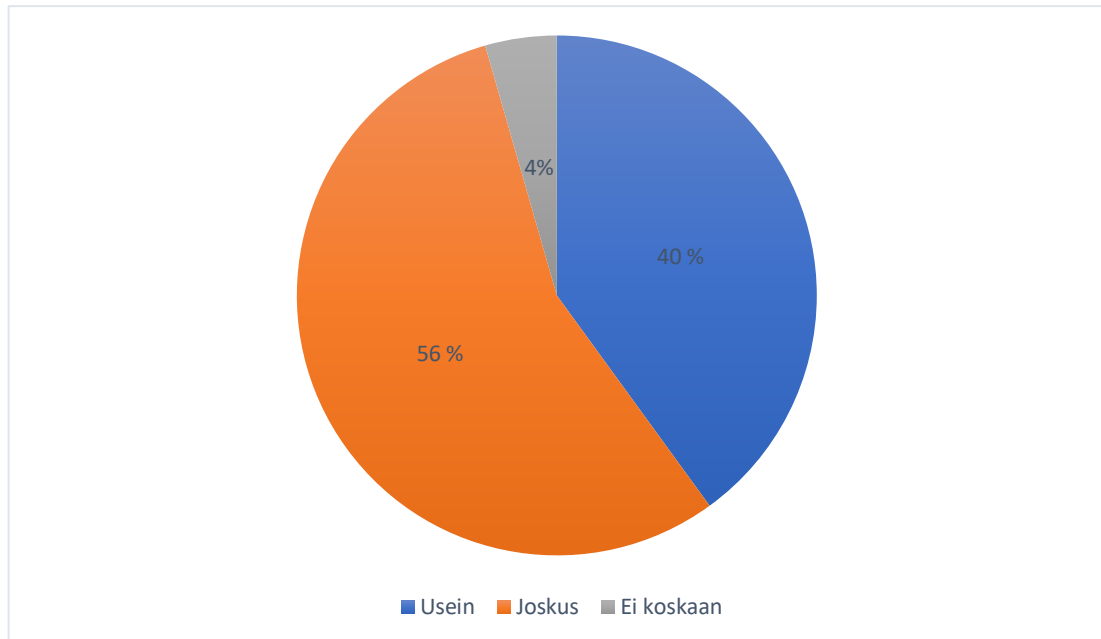

Kaavio 4. Pienryhmän muodostuminen (n=46)

9.3 Lasten osallisuus pienryhmätoiminnassa

Kysyttäessä pienryhmätoiminnan hyödyllisyydestä, 32 (27 %) varhaiskasvatustajaa vastasi pienryhmätoiminnan hyödyttävän lasta ja 28 (24 %) vastaajaa koki sen hyödyttävän varhaiskasvatustajaa. Vastaajista 39 (33 %) mielestä pienryhmätoiminnasta hyötyy koko ryhmä ja 18 (15 %) vastaajan mielestä koko päiväkotia.

Kaaviossa 5 on havainnollistettu lasten mielenkiinnon kohteiden huomioiminen pienryhmätoiminnassa. Vastaajista 18 (40 %) mukaan lasten mielenkiinnon kohteet huomioidaan usein, 25 (56 %) vastaajan mielestä joskus ja kahden (4 %) vastaajan mielestä lasten mielenkiinnon kohteita ei huomioida koskaan.

Kaavio 5. Lasten mielenkiinnon kohteiden huomioiminen pienryhmätoiminnassa (n=45)

Avoimella kysymyksellä vastaajat saivat kertoa, miten he huomioivat lasten mielenkiinnon kohteet. Suurin osa vastaajista huomioi mielenkiinnonkohteita lapsia havainnoimalla, heitä kuunnellen ja kyselemällä lapsilta heidän toiveitaan sekä keskustelemalla, mitkä asiat heitä kiinnostavat. Vastaajista viisi mainitsi lastenkokoukset, joissa kuullaan lasten mielipiteitä ja heillä on mahdollisuus esittää toiveita toiminnan suhteen.

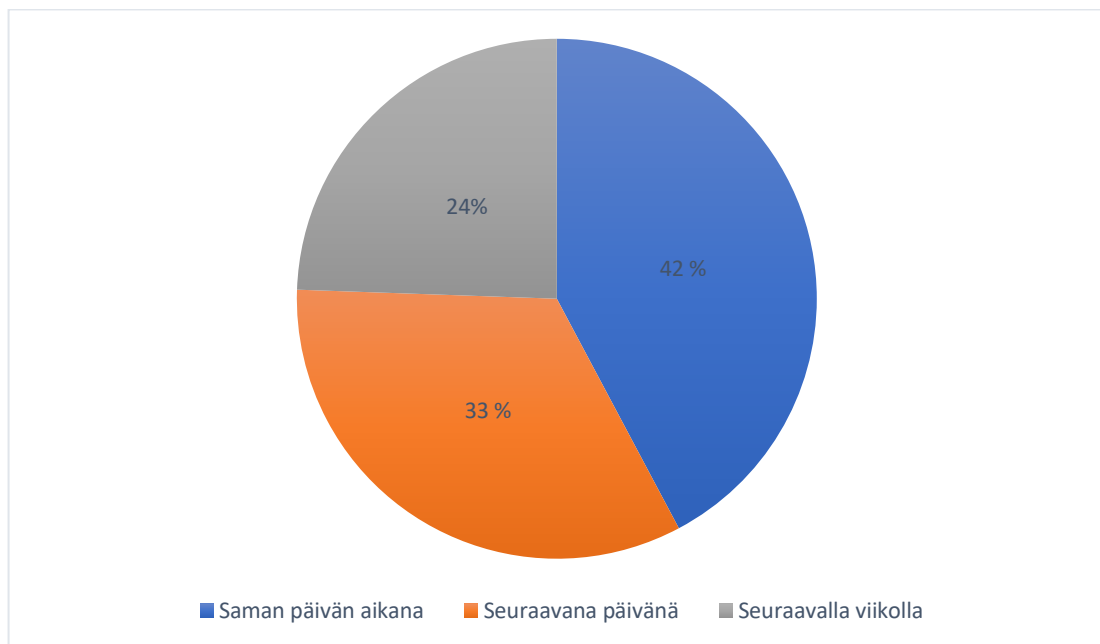
Opetellaan asioita lasta kiinnostavien hahmojen, laulujen, lelujen, kirjojen avulla.

Asioita toteutetaan mielenkiinnon kohteiden kautta. Näitä havainnoidaan, keskustellaan, kysellään. Isommilla esim. lasten kokoukset.

Tartun lasten ideoihin, joita syntyy mm leikeissä, käytän esim. ideaa askarteluun, nukketeatteriin. Tutkimme digilaitteilla, vaikka eläimiä, joita lapset leikeissään leikkivät.

Lapsen ääni tulee herkemmin kuulluksi pienryhmässä ja näissä hetkissä monesti lapsi kertoo mitä toivoo tai hänen puheistaan selviää mikä häntä kiinnostaa tai mitä asiaa hän haluaisi käsitellä. Kuuntelua ja keskustelua, joiden myötä toimintaakin.

Kaaviossa 6 on kuvattu, milloin lasten ideoihin ja tarpeisiin vastataan. Vastaa- jista 19 (42 %) koki, että lasten ideoihin ja tarpeisiin vastataan saman päivän aikana ja 15 (33 %) vastaajan mielestä seuraavana päivänä. Vastaaajista 11 (24 %) oli sitä mieltä, että lasten ideoihin ja tarpeisiin vastataan seuraavalla viikolla.

Kaavio 6. Lasten ideoihin ja tarpeisiin vastaaminen (n=45)

9.4 Pienryhmätoimintaan vaikuttavat tekijät

Kysyttäessä vaikuttaako muiden ryhmien toiminta ryhmäsi pienryhmätoimintaan, vastaajista 7 (16 %) koki muiden ryhmien toiminnan vaikuttavan usein, 21 (47 %) joskus ja harvoin 11 (24 %). Kuusi (13 %) vastaajaa kertoi, että muiden ryhmien toiminta ei vaikuta koskaan oman ryhmän pienryhmätoiminnan toteutumiseen.

Selvitimme avoimella kysymyksellä, miten muiden ryhmien toiminta vaikuttaa oman ryhmän pienryhmätoimintaan. Useissa vastauksissa nousi esille tilojen vähyyden ja huonon muunneltavuuden erilaisiin käyttötarkoituksiin. Henkilökunnan poissaoloilla sekä henkilöstön siirtelyllä ryhmien välillä, oli usean vastaajan mielestä vaikutusta pienryhmätoiminnan toteutumiseen.

Jos on tilanteita, että pitää huomioida toisen ryhmän aikataulut (esim. tiimipalaverit) tai pienryhmässä tarvittavien tilojen käyttö.

Jos henkilökuntaa joutuu siirtämään pois omasta ryhmästä poissaolojen vuoksi.

Tilojen käyttöä jaettava toisaalta voimme välillä yhdistää pienryhmiä ja rikastuttaa lasten välisiä suhteita ja tekemisiä.

Äänimaailma voi kasvaa häiritseväksi, jos monta ryhmää toimii lähekkäin ja äänieristys ei ole ihan parasta laatua.

Varhaiskasvatusyksikköjen tilat koetaan vastausten perusteella sekä pienryhmätoimintaa tukevana, että rajoittavana. Usean vastaajan mielestä jakotiloja oli liian vähän, mutta hyvällä suunnittelulla pienryhmätoiminta onnistuu. Porrastaminen ja aikatauluttaminen koettiin tärkeänä, jotta kaikilla on mahdollisuus käyttää yhteisiä tiloja.

Pitää sopia, milloin, missä ja kuka.

Tilat ovat epäkäytännölliset mutta mahdollistavat toiminnan. Tilaksi lasketaan myös päiväkodin piha.

Käytössä on useampi jakotila, joista saa ovet suljettua.

Tarve on rauhallisille tiloille, joista ei olisi näköyhteyttä tai läpikulkua muihin pienryhmätiloihin. Saisi työskentelyrauhan. Myös se saattaa häiritä, jos pienryhmätilassa on paljon ärsykeitä esim. leluja. Aistiystävällisempiä tiloja kaipaisin.

Joutuu päivittäin järjestämään tilan pienryhmätoiminnalle sopivaksi.

Tilat ovat melko hyvät pienryhmätoimintaan. Tarvittavat välineet ja materiaalit lähettyvillä.

Pienryhmätoimintaan vaikuttaa yhden kasvattajan poissaolo tai sijaisen työskentely ryhmässä kolmen (7 %) vastaajan mielestä siten, että pienryhmätoiminta peruuntuu. Toiminnan suunnitelmaa joudutaan muuttamaan 33 (73 %) vastaajan mielestä. Kasvattajan poissaolo tai sijaisen työskentely ei vaikuta yhdeksän (20 %) vastaajan mukaan pienryhmätoiminnan toteutumiseen, vaan pienryhmätoimintaa toteutetaan suunnitellusti.

Kaaviossa 7 selviää vastaajien ajatuksia pienryhmätoiminnan suunnittelusta. Yli puolet vastaajista, 58 %, oli sitä mieltä, että pienryhmätoiminnan suunnitteluun osallistuu koko tiimi. Pienryhmätoimintaa suunnittelee 10 (22 %) vastaajan mukaan varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kanssa. Vastaajista yhdeksän (20 %) koki, että pienryhmätoimintaa suunnittelee vain varhaiskasvatuksen opettaja.

Kaavio 7. Pienryhmätoiminnan suunnittelusta vastaavat (n=45)

Kysyttäessä pienryhmätoiminnan ohjaamisvastuusta, 19 (42 %) vastaajaa oli sitä mieltä, että ohjaamisvastuu on koko tiimillä. Vastaajista 13 (29 %) koki, että ohjaamisvastuu pienryhmätoiminnasta on varhaiskasvatuksen opettajalla yhdessä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kanssa. Yhtä suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että ohjaamisvastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla (Kaavio 8).

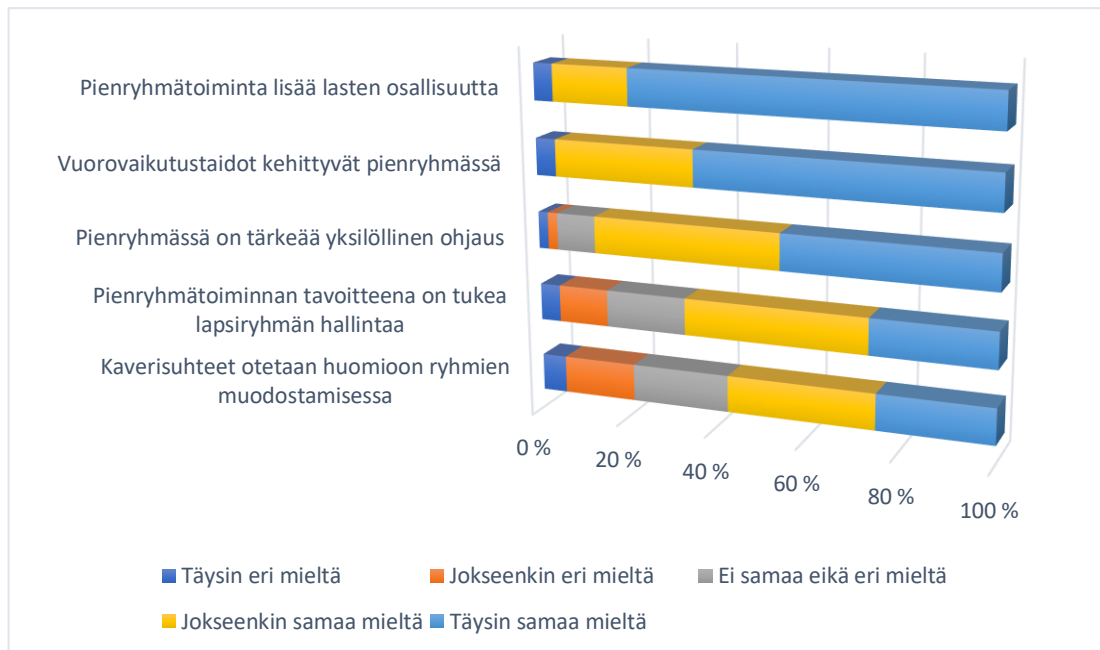

Kaavio 8. Pienryhmätoiminnan ohjaamisesta vastaavat (n=45)

Koulutusta pienryhmäpedagogiikkaan oli saanut vastaajista 19 (41 %). Vastaajista 27 (59 %) ei ollut saanut koulutusta pienryhmäpedagogiikasta. Suurin osa vastaajista 33 (72 %) koki tarvetta lisäkoulutukselle pienryhmäpedagogiikasta. Vain 13 (28 %) vastaajaa oli sitä mieltä, että ei koe tarvetta lisäkoulutukselle.

9.5 Pienryhmätoiminnan lapsilähtöisyys

Kaaviossa 9 on pienryhmätoiminnan lapsilähtöisyyttä kuvaavia väittämiä. Pienryhmätoiminta lisää lasten osallisuutta jakoi vastaukset kolmen vaihtoehdon välille. Vastaajista 37 (78 %) oli täysin samaa mieltä, että pienryhmätoiminta lisää lasten osallisuutta. Vastaajista kahdeksan (17 %) oli jokseenkin samaa mieltä, että pienryhmätoiminta lisää lasten osallisuutta. Kaksi (4 %) vastaajaa oli täysin eri mieltä pienryhmätoiminnan vaikutuksesta osallisuuteen.

Kaavio 9. Pienryhmätoiminnan lapsilähtöisyys

Täysin samaa mieltä lasten vuorovaikutustaitojen kehittymisestä pienryhmässä oli 29 (64 %) vastaajaa. Vastaajista jokseenkin samaa mieltä oli 14 (31 %) ja kaksi (4 %) vastaajaa oli täysin eri mieltä pienryhmätoiminnan vaikutuksesta lasten vuorovaikutustaitojen kehittymiseen.

Noin puolet vastaajista, 21 (46 %), oli täysin samaa mieltä ja 19 (41 %) vastaajaa jokseenkin samaa mieltä, että pienryhmässä on tärkeää lapsen yksilöllinen ohjaus. Pienryhmän yksilöllisen ohjauksen tärkeydestä neljä (9 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yksi (2 %) vastaaja oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä yksilöllisen ohjauksen tärkeydestä.

Kysyttäessä pienryhmätoiminnan tavoitteesta tukea lapsiryhmän hallintaa, vastaajista oli täysin samaa mieltä 12 (26 %) ja jokseenkin samaa mieltä 18 (39 %). Pienryhmätoiminnan tavoitteesta tukea lapsiryhmän hallintaa kahdeksan (17 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Viisi (13 %) vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä ja kaksi (4 %) vastaajaa täysin eri mieltä pienryhmätoiminnan tavoitteesta tukea lapsiryhmän hallintaa.

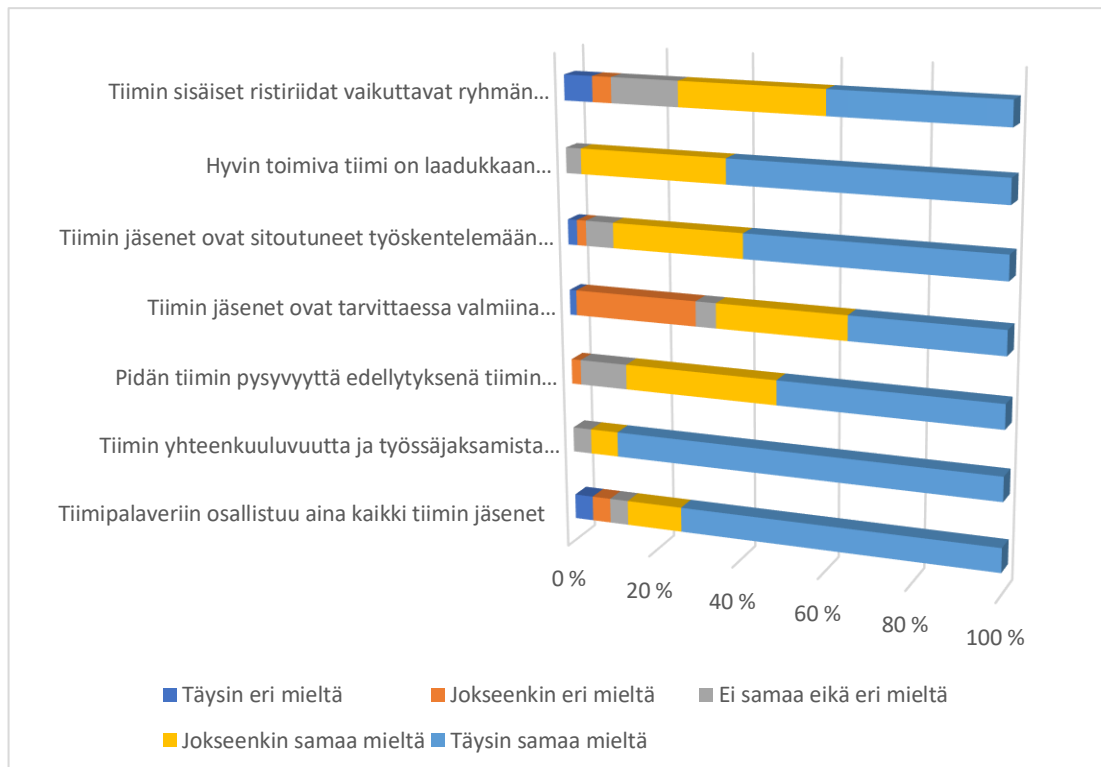
Vastaajista neljä (9 %) oli täysin samaa mieltä kaverisuhteiden huomioinnista pienryhmiä muodostettaessa. Suurin osa vastaajista (39 %) oli jokseenkin

samaa mieltä, että kaverisuhteet huomioidaan ryhmiä muodostettaessa. Ei samaa eikä eri mieltä oli 12 (26 %) vastaajaa. Jokseenkin eri mieltä oli yhdeksän (20 %) vastaajaa ja täysin eri mieltä kolme (7 %).

9.6 Tiimityö osana varhaiskasvatusta

Kysyttäessä tiimille sopivaa työskentelyaikaa, neljän (9 %) vastaajan mielestä tiimille sopiva työskentelyaika on yksi vuosi. Vastaajista 18 (40 %) oli sitä mieltä, että sopiva työskentelyaika on kaksi vuotta. Tiimille sopivana työskentelyaikana piti kolmea vuotta vastaajista 13 (29 %). Neljä vuotta tai enemmän oli sopiva aika kolmen (7 %) vastaajan mielestä. Vastaajista 7 (16 %) piti tiimille sopivana työskentelyaikana jotain muuta.

Kaaviossa 10 on seitsemän tiimityötä koskevaa väittämää. Täysin samaa mieltä tiimin sisäisten ristiriitojen vaikutuksesta ryhmän toiminnan suunnitteluun oli 18 (41 %) vastaajaa. Vastaajista jokseenkin samaa mieltä oli 15 (33 %) ja seitsemän (15 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä tiimin sisäisten ristiriitojen vaikutuksesta ryhmän toiminnan suunnitteluun. Kaksi (4 %) vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä ja kolme (7 %) täysin eri mieltä tiimin sisäisten ristiriitojen vaikutuksesta ryhmän toiminnan suunnitteluun.

Kaavio 10. Tiimityön merkitys varhaiskasvatuksessa

Suurin osa vastaajista oli täysin samaa mieltä (76 %), että hyvin toimiva tiimi on laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys. Jokseenkin samaa mieltä asiasta oli yhdeksän (20 %) vastaajaa. Vastaajista vain kaksi (4 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Kysyttäessä tiimin jäsenten sitoutuneisuudesta työskentelemään yhteisten arvojen mukaan, 27 (59 %) vastaajaa oli täysin samaa mieltä. Vastaajista 14 (30 %) oli jokseenkin samaa mieltä tiimin sitoutuneisuudesta työskentelemään yhteisten arvojen mukaan. Kolme (7 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi (2 %) vastaaja oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä.

Lähes puolet (48 %) vastaajista ovat tarvittaessa valmiita tiimin uusille toimintatavoille. Vastaajista 19 (41 %) oli jokseenkin samaa mieltä asiasta. Ei samaa eikä eri mieltä oli kolme (7 %) vastaajaa ja yksi vastaaja (2 %) oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä tiimin jäsenten muutoshalukkuudesta tiimin toimintaa koskien.

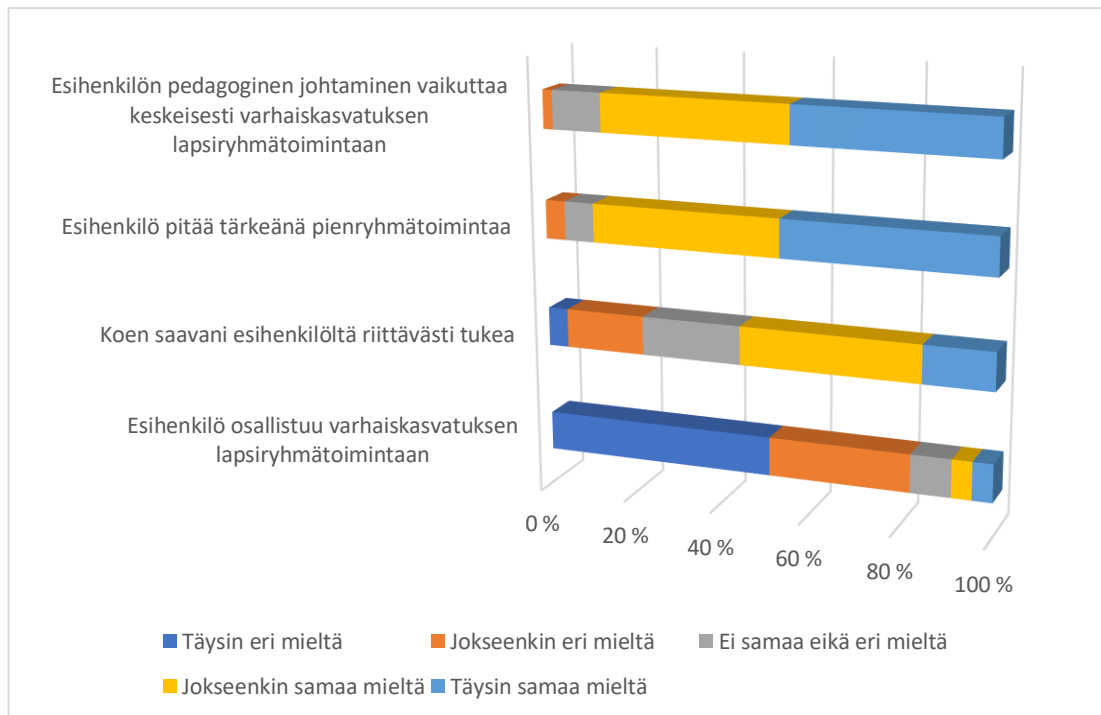
Vastaajista 23 (52 %) piti tiimin pysyvyyttä edellytyksenä tiimin toimivuudelle ja jokseenkin samaa mieltä asiasta oli 16 (35 %) vastaajaa. Viisi (11 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä tiimin pysyvyyden edellytyksestä tiimin toimivuudelle. Yksi (2 %) vastaaja oli jokseenkin eri mieltä, että tiimin toimivuus edellyttää tiimin pysyvyyttä.

Lähes kaikkien vastaajien (89 %) mielestä huumori lisää tiimin yhteenkuuluvuutta ja työssäjaksamista. Kolme (7 %) vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä huumorin positiivisista vaikutuksista työhön. Vastaajista kaksi (4 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä asiasta.

Suurin osa vastaajista (73 %) oli täysin samaa mieltä, että tiimipalaveriin osallistuu aina kaikki tiimin jäsenet. Jokseenkin samaa mieltä kaikkien tiimin jäsenten osallistumisesta aina tiimipalaveriin oli kuusi (13 %) vastaajaa. Kaksi (4 %) vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Vastaajista kaksi (4 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä kaikkien tiimin jäsenten osallistumisesta aina tiimipalaveriin.

9.7 Johtaminen varhaiskasvatuksessa

Kaaviossa 11 on väittämiä varhaiskasvatuksen johtamisesta. Kysyttäessä esihenkilön pedagogisen johtamisen vaikutuksesta varhaiskasvatuksen laatuun, 20 (44 %) vastaajaa oli täysin samaa mieltä asiasta. Vastaajista 19 (42 %) oli jokseenkin samaa mieltä pedagogisen johtamisen vaikutuksesta varhaiskasvatuksen laatuun. Viisi (11 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja yksi (2 %) vastaaja oli jokseenkin eri mieltä asiasta.

Kaavio 11. Johtajuuden merkitys varhaiskasvatuksessa

Lähes puolet (47 %) vastaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä (42 %), että esihenkilö pitää tärkeänä pienryhmätoimintaa. Kolme (7 %) vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä ja kaksi (4 %) vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä.

Vastaajista vain seitsemän (16 %) koki saavansa esihenkilöltä riittävästi tukea. Jokseenkin samaa mieltä riittävästä tuesta oli 18 (40 %) vastaajaa. Esihenkilön riittävästä tuesta oli jokseenkin eri mieltä kahdeksan (18 %) ja täysin eri mieltä kaksi (4 %) vastaajaa. Vastaajista 10 (22 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Esihenkilö osallistuu lapsiryhmätoimintaan väittämästä yli puolet (51 %) vastaajista oli täysin eri mieltä ja jokseenkin eri mieltä noin kolmasosa (31 %) vastaajista. Kaksi (4 %) vastaajaa oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä esihenkilön osallistumisesta lapsiryhmätoimintaan. Vastaajista neljä (9 %) ei ollut samaa eikä eri mieltä.

9.8 Henkilöstön kehitysehdotuksia pienryhmätoiminnan edistämiseen

Avoimella kysymyksellä halusimme antaa vastaajille tilaisuuden kertoa omia kehitysehdotuksiaan Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuksen pienryhmätoiminnan edistämiseen. Kysymykseen saimme 14 vastausta. Vastauksista nousi esille lisäkoulutus pienryhmätoiminnasta, henkilöstöressurssien ja ryhmätilojen lisääminen sekä pienryhmätoiminnan korostaminen työmenetelmänä.

Valmiiden materiaali-ideoiden jakaminen työyhteisössä, enemmän ryhmien välistä yhteistyötä! Tämän myötä kaveriporukoiden sekoittamista ja rikastuttamista.

Koulutusta lisää

Uusin silmin arjen tarkastelu. Jos mennään aina samalla tavalla muutoksia ei synny. Lasten tarpeet edellä ja mietintään, mikä edistää oppimista ja kaikkien hyvinvointia.

Koulutusta ja pienryhmätoiminnan mahdollistamista myös toisille ryhmille (esim. yhteistä sopimista ja vuoropuhelua aikatauluista), konkreettisia esimerkkejä henkilökunnalle, miten pienryhmätoiminta on vaikuttanut positiivisesti muissa päiväkodeissa, pienryhmätoimintaa matalalla kynnyksellä.

Kyselylomakkeen loppuun sai halutessaan jättää terveisiä kyselyn laatijoille.

Hyviä kysymyksiä!

Tärkeä aihe, jota kannattaa kehittää.

Päiväkoti ei ole perhehoitoa, nyt näyttää siltä. Se, että lapsen päivä koostuu vapaasta leikistä, ulkoilusta, ruokailuista ja levosta ei ole varhaiskasvatusta. Täysin laadutonta. Henkilökunta huonosti motivoitunutta, ei pedagogista osaamista.

Hyvä yhteishenki ja tarpeeksi henkilökuntaa tiimissä auttavat laadukkaasti pienryhmätoiminnan toteutumisessa.

Tsemppiä ♥

Pienryhmä toiminta tukee lapsen oppimista ja keskittymistä. Vuorovaikutus sekä lapsen aloitteisiin vastaaminen onnistuu paremmin pienryhmässä. Pienryhmän lapsien ja aikuisten vaihtuvuus myös tärkeä. Eri tiimin aikuiset kiertävät eri lapsien pienryhmissä ja lapset myös vaihtavat

kavereiden kesken pienryhmää. Sillä tavalla vuorovaikutus eri lapsen ja aikuisen välillä pysyy parempana.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyökyselyn avulla pyrimme selvittämään, miten pienryhmätoimintaa toteutetaan Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuksessa. Pidämme tärkeänä pienryhmäpedagogiikkaa, koska se mahdollistaa kasvattajalle lasten yksilöllisen huomioinnin, lasten osallisuuden ja riittävän havainnoinnin.

Toimiva pienryhmätoiminta edellyttää kasvattajilta keskustelevaa ja avointa toiminnan suunnittelua sekä sitoutumista pienryhmäpedagogiikkaan. Suunnittelussa tulee huomioida lasten tarpeet, vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Pedagoginen pienryhmätoiminta vaikuttaa positiivisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Tutkiessamme vieraskielisiä lähteitä pienryhmätoiminnasta, totesimme, että kirjallisuutta oli tarjolla kovin vähän. Englanninkielisessä lähteessä pienryhmän tavoitekokona pidettiin 3–4 lapsen ryhmää. Käyttämässämme suomenkielisissä varhaiskasvatusta käsittelevissä lähteissä pienryhmän koko saattoi vaihdella huomattavasti kuten aiemmissa pienryhmäpedagogiikkaa käsittelevissä opinnäytetöissä voimme todeta.

Tutkimuksemme mukaan vastaajista suurin osa piti ideaalina pienryhmän kokona 3–4 lasta. Pienryhmätoimintaa toteutetaan omassa yksikössä päivittäin tai vähintään 2–3 kertaa viikossa. Kiinteät ryhmät oli muodostettu lasten tuen tarpeiden, ikätason perusteella ja yksilöllisten tarpeiden mukaan. Pienryhmätoiminnan koetaan hyödyttävän lasta, kasvattajaa, lapsiryhmää sekä koko varhaiskasvatusyksikköä. Opinnäytetyömme tulokset pienryhmätoiminnan käytännöistä olivat saman suuntaisia Haapakoski & Heikkilän (2022) tutkimuksen kanssa. Pienryhmätoimintaa oli myös Snåren (2017) tutkimuksesta saatujen tulosten mukaan vähintään kaksi kertaa viikossa.

Haapakoski & Heikkilän (2022) mukaan lasten mielenkiinnonkohteita ja ideoita selvitetään lapsilta kyselemällä ja havainnoimalla. Tämä tulos on yhdenmukainen omien tutkimustulostemme kanssa ja tutkimuksista välittyy tiimityön tärkeys pienryhmätoiminnan pedagogisessa suunnittelussa.

Snåren (2017) tutkimuksen kohteena olleissa päiväkotiryhmissä pienryhmiin jakauduttiin toimintahetkillä ja siirtymätilanteissa. Lisäksi ulkoilua toteutettiin pienryhmittäin lähes joka toisessa ryhmässä. Myös Snåren (2017) tutkimuksen mukaan ryhmiä muodostettiin lasten ikä sekä kehitystaso huomioiden. Ulvilan päiväkodeissa pienryhmätoiminta painottuu ohjattuihin toimintahetkiin.

Snåren (2017) tutkimuksesta välittyy tärkeänä osana pienryhmätoiminnan rauhoittava vaikutus, joka vahvisti lasten keskittymistä ja aikuisten työssä jaksamista. Tutkimuksen tuloksista suurimmaksi haasteeksi nousi henkilökunnan poissalot, sijaisten saatavuus ja puutteelliset tilat pienryhmätoiminnan toteuttamiseen. Vastaavia tuloksia tutkijat saivat omassa työssään. Pienryhmätoimintaa tukevia, rauhallisia ja aistiystävällisiä tiloja ei ole riittävästi. Toiminnan haasteina ovat myös riittämättömät pienryhmätilat sekä huono muunneltavuus, työvuorojen rajaamat aikataulut, henkilöstön poissaolot ja siirtely ryhmästä toiseen. Tutkimuksestamme nousi esille myös yhteisten tilojen käyttövuoroista sopiminen. Mielestämme lähiympäristöä hyödyntämällä voidaan rikastuttaa pienryhmätoimintaa varhaiskasvatuksessa.

Kauppinen (2015) tutkimuksen mukaan pienryhmätoiminta vaikuttaa vuorovaiikutuksen laatuun, vähentää lapsen oman vuoron odottelua ja alentaa ryhmän melutasoa. Myös omassa tutkimuksestamme vuorovaikutus ja lapsen aloitteisiin vastaaminen koettiin onnistuvan pienryhmässä paremmin.

Tutkimuksessaan Kauppinen (2015) toteaa henkilöstöllä olevan halua ja taitoa suunnitella ja toteuttaa pienryhmätoimintaa, mutta turhautumista koetaan, jos suunnitelmat eivät käytännössä toteudu henkilöstöressurssien vuoksi. Ulvilan varhaiskasvattajat eivät kokeneet tutkimustulostemme mukaan resurssien vähyden vaikuttavan pienryhmätoimintaan merkittävästi, vaan suurin osa oli tarvittaessa valmis muuttamaan suunniteltua toimintaa.

Kauppisen (2015) ja Snåren (2017) tutkimusten mukaan henkilöstö kokee tarvetta pienryhmäpedagogiselle koulutukselle ja perehdytykselle, joka tukee heidän osaamistaan. Omassa tutkimuksessamme nousi esille koulutuksen tarve pienryhmätoiminnasta ja sen positiivista vaikutuksista varhaiskasvatuksessa. Tutkijoiden mielestä pienryhmäpedagogiikan käytön lisääminen varhaiskasvatuksen arkeen onnistuu parhaiten keskustelun, kokemusten jakamisen ja toimivien käytännön esimerkkien kautta. Yksiköiden välisen yhteistyön kautta voidaan mahdollistaa monipuolista ja vaihtelevaa pienryhmäpedagogista osaamista.

Remeksen (2019) tutkimuksen mukaan tärkeänä pidetään työnantajan panostusta, joka mahdollistaa tiimiläisille säännölliset kokoontumiset tiimityön arvioimiseksi. Hänen tutkimuksensa mukaan esimerkiksi vuorohoidon ryhmissä palaverien ajankohta vaikuttaa mahdollisuuteen osallistua säännöllisesti yhteiseen suunnitteluun. Tutkimuksesta selviää lisäksi työtovereilta saadun rakentavan palautteen lisäävän motivaatiota ja parantava työilmapiiriä. Tämä tulos on vastaava tutkimuksemme tulosten kanssa. Varhaiskasvatuksen arki on kii-reistä ja tilanteet muuttuvat nopeasti, jolloin tiimin joustavuus ja kyky muuttaa suunnitelmia korostuvat.

Oman kokemuksemme mukaan tärkeänä osana tiimityötä ovat yhdessä laaditut arvot ja niihin sitoutuminen, lämmin ja kunnioittava ilmapiiri, jossa ammatillista osaamista jaetaan jokaisen vahvuuksia hyödyntäen. Tiimityön keskiössä ovat pienryhmätoimintaa tukevat pedagogiset suunnitelmat, niiden toteuttaminen ja arviointi. Tiimipalaverien toteutuminen vaihtelevasti voi vaikuttaa tiimityön laatuun ja lapsen edun mukainen toiminta voi jäädä toteutumatta.

11 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyöprosessin aiheen valinnalla elokuussa 2022. Aiheen valintaan vaikuttivat sen mielenkiintoisuus ja hyödynnettävyys

varhaiskasvatuksen arjessa. Ulvilan varhaiskasvatuksen Katse yhteiseen hyvään arkeen- hanke innoitti meitä tutkimaan tarkemmin varhaiskasvatuksen pienryhmäpedagogiikkaa ja tiimityötä.

Tutkimuskysymysten avulla selvitimme varhaiskasvatuksen pienryhmätoimintaa edistäviä ja tukevia sekä estäviä että hankaloittavia tekijöitä. Lisäksi tutkimme tiimityön, esihenkilön ja johtamisen arvojen vaikutusta pienryhmätoiminnan suunnittelun toteutumiseen. Tutkimuksesta saadut tulokset ovat hyödynnettävissä tiimien toimintakulttuurin kehittämisessä pienryhmäpedagogiikan lisäämiseksi.

Esihenkilöt saavat uutta tutkittua tietoa ohjata tiimejä kiinnittämään huomiota ja etsimään ratkaisuja tutkimuksesta nousseisiin pienryhmätoiminnan ongelmakohtiin. Tiimien tulisi erityisesti huomioida tilojen käyttöön liittyvät asiat keskustellen yksikön tiloista ja niiden yhteiskäytöstä sekä ryhmien välisestä yhteistyöstä. Tiimit voivat vahvistaa yksikön pienryhmätoimintaa joustavuudella ja avoimella keskustelulla. Esihenkilöltä henkilöstö toivoi resursseja pienryhmätoiminnan kehittämiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen säännöllisten tiimipalaverien muodossa, joihin kaikilla tiimin jäsenillä on mahdollisuus osallistua.

Tutkimusprosessi eteni teoreettisen viitekehyksen avainkäsitteiden mukaisesti. Opinnäytetyön kirjoittaminen oli alkuun nopeaa ja tekstin tuottaminen tuntui helpolta sekä mielekkäältä. Kirjoitusvastuuta oli tarkoitus jakaa aihealueittain, mutta päädyimme kirjoittamaan teoriaa toistemme tekstejä täydentäen. Motivoimme toisiamme kannustamalla, huomioimalla toistemme mielipiteet, kokemukset sekä näkemykset. Opinnäytetyö kirjoitettiin Hill-etäyhteydellä. Kävimme keskusteluja opinnäytetyöstä sekä käytännön havainnoista varhaiskasvatustyössä ja etsimme uusinta tietoa aiheesta.

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä prosessi, johon mahtui monenlaisia tunnetiloja ilosta epätoivoon. Se vaati kirjoittajilta paljon aikaa, syvällistä aiheeseen perehtymistä, periksiantamattomuutta ja pitkäjänteisyyttä. Opintojen, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on edellyttänyt joustavuutta ja

suunnitelmallisuutta. Toisiltamme saadun vertaistuen ja ymmärryksen myötä olemme päässeet asetettuihin tavoitteisiin.

Varhaiskasvatuksen työ on monipuolista, antoisaa ja arvokasta. Se vaatii vastuullisuutta, pedagogista asiantuntemusta, sitoutuneisuutta ja lapsen kokonaisvaltaista hyvinvoinnin huomioimista. Tulevina varhaiskasvatuksen sosio-
nomeina toivomme löytävämme paikkamme osana tiimiä.

Opinnäytetyön jatkotutkimusaiheena voisi olla pienryhmätoiminnan seuranta-jakso, jolla tutkittaisiin, kuinka joustavasti pienryhmäpedagogiikka toimii päivittäisenä työmenetelmänä Ulvilan varhaiskasvatuksessa. Lisäksi tiimityötä, tiimipalaverien käytäntöjä sekä niiden kehittymistä voitaisiin tarkastella määrätyn jakson aikana.

LÄHTEET

Ahonen, L. (2017). Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. PS-kustannus.

Ahonen, L. (2023). Tiimin voima varhaiskasvatuksessa. PS-kustannus.

Ahonen, L. & Roos, P. (2019). Iloa ja oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Piia Roos.

Haapakoski, S. & Heikkilä, M. (2022). Pienryhmätoiminnan käytännöt ja pedagoginen suunnittelu 1–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusryhmässä [AMK- opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202201291808>

Helenius, A. & Lummelahti, L. (2018). Varhaiskasvatus perusteita. BoD - Books on Demand.

Järvinen, K. (2018). Varhaiskasvatuksen tiimikirja. Työkirja toiminnan suunnitteluun ja arviointiin (2. painos). Pedatieto.

Kataja, E., Oja, E., Terho, T. & Roos, P. (2022). Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin tuuletusta – Yhdessä kohti onnistumisia. Teoksessa E. Kataja. (toim.) Lumoudu lapsesta! Artikkeleita arkipedagogiikasta. Hämeenlinnan kaupunki.

Kauppinen, A. (2015). Pienryhmäpedagogiikka Kangasalla, Pikkola-Keskusta varhaiskasvatusalueella [AMK- opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015112618027>

Leskisenoja, E. (2019). Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. To-teuta käytännössä. PS-kustannus.

Laaksonen, V. (2022). Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa. PS-kustannus.

Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta 1183/2021. Haettu 17.10.2022 osoit-teesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20211183>

Mikkola, P. & Nivalainen, K. (2009). Lapselle hyvä päivä tänään. Pedatieto.

Opetushallitus (2022a). Osallisuus varhaiskasvatuksessa -videosarja. Haettu 27.10.2022 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osallisuus-varhaiskasvatuksessa-videosarja>

Opetushallitus (2022b). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Ha-ettu 18.9.2022 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkai-sut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>

Parrila, S. & Fonsén, E. (2016). Johtajuuden käsitteet ja lähtökohdat. Teoksessa S. Parrila & E. Fonsén (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. PS-kustannus.

Ranta, S. (2021). Kasvun juuret. Miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia? PS-kustannus.

Ranta, S. & Heiskanen, N. (2022). Toimiva tiimityö – jaettu vastuu lapsen tuesta. Teoksessa N. Heiskanen & M. Syrjämäki (toim.) Pienet tuetut askeleet. Varhaiskasvatuksen uudistuva tuki ja kehittyvät käytännöt. PS-kustannus.

Remes, J. (2019). Tiimityön kehittäminen päiväkodissa [YAMK-opinnäytetyö, Savonia-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019052311552>

Rosqvist, L., Kokko, M., Kinos, J., Robertson, L., Pukk, M. & Barbour, N. (2019). Lapsilähtöinen pedagogiikka varhaiskasvattajien kanssa konstruotuna. Varhaiskasvatuksen Tiede-lehti-Journal of Early Education Research 8(1), 192–214. <http://jecer.org/fi>

Sandberg, E. (2023). Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. (3. päivitetty painos). PS-kustannus.

Salminen, J. (2022). Kasvattaja lasten kehityksen ja oppimisen tukijana. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia (3. korjattu ja laajennettu painos). Vastapaino.

Snåre, M. (2017). "En osaa kuvitella muuta tapaa tehdä työtä...": pienryhmätoiminta Kankaanpään päiväkodeissa [AMK-opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201702021892>

Syrjämäki, M. & Ahonen, L. (2022). Sensitiivinen vuorovaikutus pedagogisen toiminnan perustana. Teoksessa N. Heiskanen & M. Syrjämäki (toim.) Pienet tuetut askeleet. Varhaiskasvatuksen uudistuva tuki ja kehittyvät käytännöt. PS-kustannus.

Ulkuniemi, S. & Laihi, S-M. (2022). Lapsen tuki rakentuu laadukkaalle inklusiiviselle varhaiskasvatukselle. Teoksessa N. Heiskanen & M. Syrjämäki (toim.) Pienet tuetut askeleet. Varhaiskasvatuksen uudistuva tuki ja kehittyvät käytännöt. PS-kustannus.

Uvilan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022). Ulvilan kaupunki. <https://www.ulvila.fi/palvelut-ja-asuminen/kasvatus-ja-opetuspalvelut/varhaiskasvatus/>

Varhaiskasvatuslaki 2018. Haettu 1.2.2023 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Wasik, B. (2008). When Fewer Is More: Small Groups in Early Childhood Classrooms. Early Childhood Education Journal 35, 515–521

Wiman, A. (2022). Hyvinvoiva lapsi oppii. Annele Wiman.

Vilka, H. (2021a). Tutki ja kehitä (5. päivitetty painos). PS-kustannus.

Vilka, H. (2021b). Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus.

LIITE 1: SAATEKIRJE

Kysely pienryhmätoiminnasta/ Katse yhteiseen hyvään arkeen- hanke

Arvoisa varhaiskasvattaja!

Olemme Satakunnan ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyötä osana Ulvilan kaupungin varhaiskasvatuksen Katse yhteiseen hyvään arkeen-hanketta. Tarkoituksenamme on kartoittaa, miten pienryhmätoimintaa toteutetaan päiväkodeissa ja miten tiimien toimintatavat tukevat päivittäistä pienryhmätoimintaa.

Toivomme, että jokaisella on aikaa vastata kyselyyn. Kyselystä saatuja vastauksia voidaan hyödyntää pienryhmätoiminnan edistämässä.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin nimettömästi.

Kyselylomake on avoinna tiistai 10.1.2023- tiistai 24.1.2023

Vastaamiseen menee aikaa 5–10 minuuttia.

Kiitokset vastauksestasi!!

Kehittämisterveisin,

Katja Kekki ja Mervi Vallius

katja.s.kekki@student.samk.fi

mervi.vallius@student.samk.fi

Linkki kyselyyn

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=bzKNm-lyOKEmctCxjxP6jQ2W_DvgPjytCnNI_DDhCakZUQzhHNkITTjBMRjRJS1RZVEFTQjlaNERFNS4u

LIITE 2: KYSELY

Opinnäytetyökysely Ulvilan kaupunginvarhaiskasvatuksen työntekijöille
Kysely pienryhmätoiminnasta, varhaiskasvatuksen tiimityöstä ja johtamisesta

1. Nimikkeeni

Varhaiskasvatuksen opettaja
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
Muu

2. Minkä kokoinen on mielestäsi ideaali pienryhmä?

3–4 lasta
5–7 lasta
8–10 lasta

3. Minkä kokoisia pienryhmiä yksikössänne on?

4. Kuinka usein pienryhmätoimintaa on omassa yksikössä?

Päivittäin
2–3 kertaa viikossa
Kerran viikossa
Kuukausittain
Harvemmin

5. Pienryhmä muodostuu pääasiassa

Kiinteistä pienryhmistä
Vaihtuvista pienryhmistä
Muu

6. Pienryhmät on muodostettu

Tuen tarpeiden mukaan
Ikätason mukaan
Yksilöllisten tarpeiden mukaan
Lasten toiveiden mukaan
Muu

7. Pienryhmätoiminta hyödyttää

Lasta
Varhaiskasvattajaa
Koko ryhmää
Koko päiväkotia

8. Pienryhmätoiminnassa huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet

Usein
Joskus
Harvoin
Ei koskaan

9. Mikäli vastasit edelliseen kysymykseen usein/joskus/harvoin, kerro miten huomioit lasten mielenkiinnon kohteet

10. Lasten ideoihin ja tarpeisiin vastataan

Saman päivän aikana
Seuraavana päivänä
Seuraavalla viikolla
Ei koskaan

11. Vaikuttaako muiden ryhmien toiminta ryhmäsi pienryhmätoimintaan?

Usein
Joskus
Harvoin
Ei koskaan

12. Mikäli vastasit edelliseen kysymykseen usein/joskus/harvoin, kerro miten muiden ryhmien toiminta vaikuttaa ryhmäsi pienryhmätoimintaan

13. Miten käytössä olevat tilat tukevat pienryhmätoiminnan toteuttamista?

14. Miten käytössä olevat tilat rajoittavat pienryhmätoiminnan toteuttamista?

15. Vaikuttaako pienryhmätoimintaan yhden kasvattajan poissaolo/sijainen ryhmässä?

Kyllä, pienryhmätoiminta peruuntuu
Kyllä, suunnitelmaa joudutaan muuttamaan
Ei, pienryhmätoiminta toteutetaan suunnitellusti

16. Ketkä osallistuvat pienryhmätoiminnan suunnitteluun?

Varhaiskasvatuksen opettaja
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
Varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
Koko tiimi

17. Ketkä ovat vastuussa pienryhmätoiminnan ohjaamisesta?

Varhaiskasvatuksen opettaja
 Varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 Koko tiimi

18. Tiimille sopiva työskentelyaika on?

1 vuosi
 2 vuotta
 3 vuotta
 4 vuotta tai enemmän
 Muu

19. Oletko saanut koulutusta pienryhmäpedagogiikkaan?

Kyllä
 En

20. Koetko tarvetta koulutukselle pienryhmäpedagogiikasta?

Kyllä
 En

21. Kuinka vahvasti olet samaa tai eri mieltä seuraavista pienryhmätoimintaa kuvaavista väittämistä

Pienryhmätoiminta lisää lasten osallisuutta
 Vuorovaikutustaidot kehittyvät pienryhmässä
 Pienryhmässä on tärkeää yksilöllinen ohjaus
 Pienryhmätoiminnan tavoitteena on tukea lapsiryhmän hallintaa
 Kaverisuhteet otetaan huomioon ryhmien muodostamisessa

22. Kuinka vahvasti olet samaa tai eri mieltä seuraavista tiimityötä kuvaavista väittämistä

Tiimien sisäiset ristiriidat vaikuttavat toiminnan suunnitteluun
 Hyvin toimivatiimi on laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys
 Tiimin jäsenet ovat sitoutuneet työskentelemään yhteisten arvojen mukaan
 Tiimin jäsenet ovat tarvittaessa valmiina muutokseen ja avoinna uusille toimintatavoille
 Pidän tiimin pysyvyyttä edellytyksenä tiimin toimivuudelle
 Tiimin yhteenkuuluvuutta ja työssäjaksamista lisää huumori
 Tiimipalaveriin osallistuu aina kaikki tiimin jäsenet

23. Kuinka vahvasti olet samaa tai eri mieltä seuraavista johtamista kuvaavista väittämistä

Esihenkilön pedagoginen johtaminen vaikuttaa keskeisesti varhaiskasvatuksenlaatuun
Esihenkilö pitää tärkeänä pienryhmätoimintaa
Koen saavani esihenkilöltä riittävästi tukea
Esihenkilö osallistuu varhaiskasvatuksen lapsiryhmätoimintaan

24. Kehitysehdotuksia pienryhmätoiminnan edistämiseen

25. Muita terveisiä kyselyn laatijoille. Sana on vapaa!